

«Gjennom Instagram viser man en redigert utgave av seg selv, på Snapchat kan man være mer ekte»

En kvalitativ studie av sosiale medier, ungdom og psykisk helse

Universitetet
i Stavanger

Det helsevitenskaplige fakultet

Master i rus- og psykisk helsearbeid

Masteroppgave (40 studiepoeng)

Student: Susanne Isaachsen Willoch

Veileder: Anne Schanche Selbekk, førsteamanuensis II

31.08: 2020

Sammendrag

Oppgaven benyttet en kvalitativ tilnærming i form av tre fokusgruppeintervjuer for å besvare problemstillingen: «*Hvilke erfaringer har gutter og jenter i videregående skole med bruk av sosiale medier og hvordan vurderer de forholdet mellom bruk av sosiale medier og psykisk helse?*». Utvalget besto av to jentegrupper og en guttegruppe. Til sammen bestod utvalget av fjorten elever ved 2. videregående trinn, ti jenter og fire gutter. Hensikten med studien var å finne ut hvilke erfaringer informantene hadde med bruk av sosiale medier og hvordan de vurderte forholdet mellom bruk av sosiale medier og psykisk helse. Resultatene viste at informantene hovedsakelig benyttet seg av Instagram og Snapchat, men også av Youtube, Messenger og gaming. Gaming ble ansett som et sosialt medie, da funksjonene rundt spillene la til rette for kommunikasjon verden over. For informantene fremsto sosiale medier som en selvfølgelighet i hverdagen. Guttene og jentene brukte de samme sosiale mediene, men på ulike måter. Variasjonen lå i bruk av tid, bruksmønstre og interesser. Ungdommene brukte sosiale medier for å kommunisere, følge med på andre og som underholdning og oppdateringskanaler. At ungdommene kunne se en sammenheng mellom bruk av sosiale medier og psykisk helse var et faktum. Særlig var mobbing, utsetning og sammenligningseffekter noe de la vekt på. Sosiale medier er et komplekst fenomen. På den ene siden lot ungdommene seg inspirere av andre på sosiale medier. På den andre siden kunne de la seg påvirke negativt i sin sammenligning av seg selv med andre.

Forord

Det er flere personer som har bidratt til denne studien.

Jeg vil takke alle informantene som deltok i mitt masterprosjekt, uten dere ville jeg ikke ha hatt det samme datamaterialet å gå ut ifra. Takk for at dere delte deres erfaringer, tanker og meninger. Deres bidrag er uvurderlig. En stor takk rettes til min engasjerte veileder Anne Schanche Selbekk som har hjulpet meg gjennom hele prosessen. Din kunnskap, interesse og faglige bakgrunn har vært til stor hjelp og inspirasjon. Jeg ønsker også å rette en takk til skolene og de imøtekommende kontaktpersonene som ordnet informanter til denne studien. Takk til min kjære venninne og medstudent Anita for alle turene vi har gått sammen og erfaringene vi har delt. Du har hele tiden vært der med støttende og motiverende ord. Min gode venne og medstudent Anette fortjener og en stor takk for alle telefonsamtalene og oppmuntrende ord. Jeg vil også takke min kjære samboer, nære venner, kollegaer og familie for overveldende oppmuntring og støtte. At dere alle har hatt troen på meg og mitt prosjekt under denne til tider krevende prosessen, setter jeg stor pris på. Til sist med ikke minst må jeg takke deg Maria for gjennomlesning og gode tilbakemeldinger, ditt bidrag har hatt en betydelig effekt.

Dette masterprosjektet har lært meg mye. Jeg sitter igjen med mange nye erfaringer og rikelig med lærdom.

Det har vært en spesiell og til tider krevende periode. Særlig etter at Norge og hele verden gikk i «lockdown» våren 2020, på grunn av Koronapandemien. Pandemien forårsaket en del utfordringer. Blant annet ble det å få tak i originalpensum en utfordring. I likhet med alle andre, måtte Campus holde stengt. Dette gikk utover både planlagte masterseminarer og veiledningstimer. Veiledningen foregikk derfor via telefon og/eller gjennom videosamtaler.

Selv om denne perioden har vært preget av pandemi og alvorlig sykdom i nærmeste familie, har jeg opplevd at ved å gjøre det beste ut av situasjonen, benytte de midlene man har tilgjengelig så vel som å arbeide målrettet kan man allikevel nå ens egne målsettinger. På bakgrunn av de nevnte utfordringer valgte jeg å søke om innleveringsutsettelse av denne studien til august 2020.

Innholdsfortegnelse

1.0	Innledning.....	6
1.1	Valg av tema: Sosiale medier og ungdoms psykiske helse	6
1.2	Tidligere forskning	8
1.2.1	Ulike bruksmønstre av sosiale medier knyttet til ulike kjønn	8
1.2.2	Sosiale medier og psykisk helse	9
1.3	Anses gaming som et sosialt medie?	12
1.4	Studiens relevans	12
1.5	Studiens hensikt og problemstilling	13
1.6	Oppgavens oppbygging	14
2.0	Teoretisk fundament.....	14
2.1	Risiko og beskyttelsesfaktorer	15
2.2	Sosialiseringsprosessen	15
2.3	En dramaturgisk fremtreden på sosiale medier	16
3.0	Metodisk tilnærming	18
3.1	Forskningsdesign	18
3.2	Fokusgruppeintervju som metode	19
3.3	Et konstruktivistisk-interaksjonistisk perspektiv	20
3.4	Datainnsamling	21
3.4.1	Utvalg og gjennomføring	21
3.4.2	Bearbeiding av data gjennom en stegvis deduktiv-induktiv metode.....	23
3.5	Analyse	25
3.5.1	Empirinær Koding.....	25
3.5.2	Kodegruppering og utvikling av hovedtemaer	26
3.6	Validitet og reliabilitet.....	27
3.7	Forskningsetiske vurderinger	29
3.8	Oppsummering	30
4.0	Presentasjon av funn.....	30
4.1	Sosiale medier som grunnleggende infrastruktur	31
4.1.1	Oppsummering	32
4.2	Ulike sosiale medier – ulike sosiale praksiser	33
4.2.1	Instagrams funksjon	33
4.2.2	Snapchats funksjon.....	34

4.2.3	Facebook og Messengers funksjon	35
4.2.4	Youtube og gaming	36
4.2.5	Oppsummering	37
4.3	Sosiale medier og psykisk helse	37
4.3.1	Mobbing, utestenging og misforståelser på sosiale medier.....	38
4.3.2	Sammenligning, kropps og prestasjonspress på sosiale medier	40
4.3.3	Andre negative sider knyttet til sosiale medier og psykisk helse.....	41
4.3.4	Oppsummering	41
4.4	Den kjønnsdelte virkeligheten	42
4.4.1	Oppsummering	43
5.0	Diskusjon.....	44
5.1	Ulike sosiale medier gir rom for ulike sosiale praksiser og ulike posisjoner	44
5.2	Bruk av sosiale medier kan gi ulike konsekvenser	47
5.3	Gutter og jenter bruker de samme sosiale mediene, de bruker dem bare ulikt og i forskjellig grad.....	50
6.0	Konklusjon	51
7.0	Referanser.....	53
8.	Vedlegg	58
8.1	Vedlegg nr. 1: intervjuguide	58
8.2	Vedlegg nr. 2: informasjonsskriv	62
8.3	Vedlegg nr. 3: samtykkeerklæring.....	66
8.4	Vedlegg nr. 4: Godkjenning fra NSD	67

1.0 Innledning

Tema for oppgaven er ungdom, sosiale medier og psykisk helse. Den underliggende nysgjerrigheten er knyttet til hvordan ungdom selv beskriver positive og negative sider ved sin bruk av sosiale medier, og hvordan de beskriver koblingen mellom bruk av sosiale medier og psykisk helse. I dette kapittelet presenteres valg av tema, tidligere forskning, oppgavens hensikt samt oppgavens problemstilling.

1.1 Valg av tema: Sosiale medier og ungdoms psykiske helse

Ifølge Store Norske Leksikon blir sosiale medier definert som «*nettsider og apper som tilrettelegger for å skape og dele innhold, og å delta i sosiale nettverk*» (Aalen & Enli, 2018). Brukere av sosiale medier kan kontakte hverandre verbalt og visuelt, eksempelvis gjennom kamera, mikrofon og chattefunksjoner (Ellison & Boyd, 2013, s. 151). Facebook, Instagram, Youtube og Snapchat er eksempler på sosiale medier og de sosiale mediene forkortes gjerne som SoMe (Cramer & Inkster, 2017, s. 6). I Norge er sosiale medier en sentral del i mange ungdommers hverdag. Gjennom den teknologiske utviklingen endrer også bruksmønstrene seg, noe som fører med seg nye arenaer der ungdom kan komme i kontakt med andre jevnaldrende verden over (Bakken, 2018, s. 18, Brunborg & Burdzovic Andreas, 2019, s. 201, Eriksen, Aaboen Sletten, Bakken & Von Soest, 2017, s. 71 & Steen-Johnsen, Enjolras & Wollebæk s. 264).

Sosiale medier skaper samhandlingsarenaer der ungdom kan holde seg oppdatert, kommentere og følge med på hva andre gjør uten å være direkte eller fysisk til stede (Schiefløe, 2011, s. 361). De sosiale mediene anses som viktige formidlingskanaler der ungdom kan ytre sine meninger, følge med på andre, opprettholde kontakt og vennskap (Ungdata, u.å.).

Ungdommenes bruk av sosiale medier endrer seg i takt med de teknologiske endringene (Brunborg & Burdzovic Andreas, 2019, s. 201 & Ungdata, u.å.). Et eksempel på denne endringen er økt mobilbruk og mindre skjermtid foran pc-en. Samtidig viser endringene at ungdom bruker digitale medier (samlebetegnelse for all skjermaktivitet) mer enn før, noe som skyldes et økende bruk av sosiale medier. I tillegg er det en økt forekomst ved bruk av nettbaserte spill der ungdom kan kommunisere med andre over nett (Bakken, 2018, s. 3). Studien til Bakken (2018, s. 3) viser at 6 av 10 ungdom benytter seg 3 timer eller mer av digitale medier hver dag.

Begrepet mental helse (eller psykisk helse) forstås i oppgavens sammenheng som hvordan mennesker har det rent følelsesmessig. Mennesker skal ifølge verdens helseorganisasjon (WHO) oppleve en fullstendig tilstand av fysisk, mentalt og sosialt velvære og at dette ikke bare ses ut fra et fravær av sykdom og/eller svakhet (WHO, 2014, s. 7). For ordens skyld vil oppgaven referere til begrepet psykisk og mental helse i en og samme betydning.

I de senere årene har studier vist en økt forekomst av selvrapporterte psykiske plager hos ungdom i Norge (Bakken, 2018, s. 80). Plagene vises som angst, depresjoner og stress og denne økningen er sterkest representert blant jenter (Bakken, 2018, s. 80, Dietrichson, 2018 & Eriksen et al., 2017, s. 88). Psykiske helseplager har fått mye oppmerksomhet i media. Dette har blant annet vist seg gjennom tv-programmer, der personer forteller om sine plager, eksempelvis gjennom tv-serien «sykt perfekt» på TV 2 (Aaboen Sletten & Bakken, 2016, s. 15). Psykiske vansker kan sies å utvikles på bakgrunn av miljømessige faktorer, slik som konteksten unge befinner seg i, deres interaksjon med andre, og faktorer som deres egne og samfunnets holdninger og normer (Aaboen Sletten & Bakken, 2016, s. 17). Årsaken til økt forekomst av rapporterte psykiske plager er noe usikker, men ulike studier har funnet sammenhenger mellom denne forekomsten og bruk av sosiale medier (Bakken, 2018, s. 58, Castellacci & Tveito, 2017, Medietilsynet, 2020b, s. 14 & Sørvik Brattøy et al., 2019). Blant annet finner studier en sammenheng mellom bruk av sosiale medier og angst, depresjoner, dårlig selvbilde og negative kroppsbilder (Bakken, 2018, s. 112, Cramer & Inkster 2017, s. 11 & Sørvik Brattøy, Rosvoll & Fløystad Eines 2019). I tillegg kunne studier vise at ungdom følte seg utestengt eller mobbet på nett (Bakken, 2018, s. 112 & Cramer & Inkster 2017, s. 11). Utarbeidelse av nye etiske retningslinjer for influensere om hva det er «lov» til å reklamere for og hvordan det skal gjøres, har også vært et hett tema både i debatter og i avisinnlegg de siste årene (Agerup & Senel, 2018 & Regjeringa, 2018, Stranden, 2019). Bakgrunnen for dette er at mange har sterke meninger om at sosiale medier og influensere kan være med på å skape et stort og unaturlig kroppspress. På den positive siden spiller sosiale medier en betydelig rolle i ungdoms mulighet for å opprettholde kontakt med venner og familie (Bakken, 2018, s. 58, Castellacci & Tveito, 2017, Medietilsynet, 2020b, s. 14).

Sosiale medier spiller en betydelig rolle i unges liv og det er et behov for å få ytterligere kunnskap og tiltak for å forbedre positive sider og samtidig forebygge negative sider ved ungdoms bruk av sosial medier, derav oppgavens tema (Det kongelige helse- og omsorgsdepartementet, 2019, s. 10 & Sørvik Brattøy et al., 2019).

1.2 Tidligere forskning

I søk etter tidligere forskning benyttet jeg meg av Bibsys søketjeneste Oria. Søkeordene jeg har brukt er ungdom, sosiale medier, Instagram, Snapchat, psykisk helse, mental helse, kroppspress, selvbilde, samt youth, gender, cultural changes, boys, girls, mental health og social media i ulike kombinasjoner. Jeg har også søkt gjennom nasjonale ungdomsundersøkelser (ungdata) og google Scholar.

1.2.1 Ulike bruksmønstre av sosiale medier knyttet til ulike kjønn

Undersøkelser viste at det var forskjeller på måten gutter og jenter brukte sosiale medier. En norsk studie fra 2014 (Storm-Mathisen og Helle-Valle) viste at flere gutter enn jenter i alderen 12 – 13 år bruker tiden sin på gaming, mens flere jenter enn gutter brukte sin tid på blogger. Forholdsvis 86% gutter og 14% prosent jenter drev daglig på med gaming og 75% jenter og 25% gutter viste å være daglig på blogg. Nyere norsk forskning viste til de samme mønstrene, der jenter var mer på sosiale medier enn gutter, og at gutter på sin side brukte mer tid på gaming (Bakken, 2018, s. 59 & Eriksen et al., 2017, s. 72). Internasjonal forskning viste de samme tendensene. En studie fra Tang og Patrick (2018, s. 34) viste at gutter spilte flere videospill (såkalt gaming) enn jentene og guttene brukte mindre tid på andre interaktive sosiale medier. At denne tydelige forskjellen mellom jenter og gutter som gamer ser ut til å få en jevnere fordeling (Medietilsynet 2020a, s. 3). Delrapporten til medietilsynet (2020a, s. 3) viste at 86% av barn og ungdom (9-18 år) drev med gaming, hvor 96% representerte guttene og 76% representerte jentene.

Medietilsynet (2020b, s. 10) viste at gutter i større grad enn jenter benyttet seg av Twitter og Discord (gaming sentrert Skype). 26 % av guttene mot 12 % av jentene brukte Twitter, og 46% av guttene mot 10 % av jentene brukte Discord. Jentene brukte på sin side TikTok mer enn guttene (73% av jentene mot 57% av guttene). For de andre sosiale mediene, viste den norske rapporten at kjønnsforskjellene var relativt små ved bruk av de andre sosiale mediene. Likevel fremgikk det at jentene brukte Instagram, Snapchat og Facebook noe mer enn guttene og at guttene brukte Youtube noe mer enn jentene (Medietilsynet, 2020b, s. 11-12). I Norge viste Medietilsynet (2018) at ungdom benyttet seg mest av appene Instagram og Snapchat.

I samtlige studier kom det også frem at både gutter og jenter benyttet seg av sosiale medier for å kommunisere og opprettholde kontakt med venner og familie. De sosiale mediene ble og benyttet for å komme i kontakt med andre jevnaldrende og få lett tilgang på informasjon, så

vel som at sosiale medier ble brukt til å følge med på andre og formidling av egne interesser, holdninger og meninger (Bakken, 2018, s. 58, Castellacci & Tveito, 2017, Medietilsynet, 2020b, s. 14 & Sørvik Brattøy et al., 2019).

1.2.2 Sosiale medier og psykisk helse

Hva viste forskning om forholdet mellom bruk av sosiale medier og psykisk helse blant ungdom? I tillegg til å kunne opprettholde kontakt, knytte nærere vennskap og holde seg oppdatert gjennom sosiale medier, trakk flere studier frem funn knyttet til negative påvirkninger (Bakken, 2018, s. 58, Castellacci & Tveito, 2017, Medietilsynet, 2020b, s. 14 & Sørvik Brattøy et al., 2019). Litteraturstudien til Sørvik Brattøy og medforfattere tok utgangspunkt i 7 kvantitative og 4 kvalitative artikler, for å undersøke om bruk av sosiale og digitale medier kunne gi ungdom psykiske utfordringer (Sørvik Brattøy et al., 2019). Deres konklusjon var at jenter og gutter ble påvirket ulikt av disse mediene. Funnene viste at jo mer tid jentene brukte på sosiale medier, desto mer påvirket ble deres psykiske helse. Dette fremhevet seg i form av dårlig selvbilde, angst og depresjoner. Ved hyppig bruk av sosiale og digitale medier opplevde guttene flere aggressive reaksjoner og atferdsvansker (Sørvik Brattøy et al., 2019). I studien deres kom det også frem at ungdom benyttet seg av sosiale medier for å publisere og speile bilder, der de sammenlignet seg selv med andre, særlig på Snapchat og Instagram. Dette kunne igjen ha en innvirkning på ungdommenes selvbilde og berørte jentene i størst grad, i form av at de var mer selvkritiske. Grunnet synlige atferdsvansker ble gutters utfordringer knyttet til sosiale og digitale medier oftere fanget opp tidlig, enn hos jentene, da de holdt sine plager mer skjult (Sørvik Brattøy et al., 2019).

En tverrsnittstudie fra Sveits ønsket å finne ut om det var en sammenheng mellom tenårings bruk og tilgang på sosial medier og om disse faktorene kunne ha betydning for deres syn på seg selv og misnøye over egen kropp (Salomon & Spears Brown, 2018, s. 539). I tillegg ønsket de å se om disse forholdene skilte seg mellom de ulike kjønnene. Studiens informanter bestod av 142 ungdomsskoleelever, 99 jenter og 43 gutter. Studien tok for seg de sosiale mediene Instagram, Twitter og facebook. Resultatene kunne indikere en sammenheng mellom hyppig bruk av sosiale medier og en betydelig grad av misnøye over egen kropp (Salomon & Brown, 2018, s.553). Den samme studien viste også at jenter i større grad enn gutter var opptatt av egen kropp og opptatt av å bli godkjent av andre (Salomon & Brown, 2018, s. 553).

Keles med medforfattere (2020) undersøkte, med sin systematiske gjennomgang, om bruk av sosiale medier hadde en påvirkning på depresjon, angst og psykiske lidelser hos ungdom. De undersøkte ungdoms tidsbruk, aktivitet, investering og avhengighet tilknyttet sosiale medier. Deres hovedfunn viste at depresjon var mest utbredt hos ungdom og de fremste risikofaktorene for depresjon knyttet til sosiale medier hadde ifølge deres funn å gjøre med bruken av tid på sosiale medier, gjentatt aktivitet som for eksempel å konstant sjekke melinger, vanedannende og problematisk bruk.

Den britiske studien til Cramer og Inkster (2017) rettet sitt søkelys på sosiale mediers positive og negative effekter på ungdoms mentale helse. Spørreundersøkelsen bestod av 1479 britiske ungdommer i alderen 14-24 år. Målet med undersøkelsen var å finne ut hvordan de 5 plattformene: Instagram, Snapchat, Twitter, Facebook og Youtube kunne påvirke de unges helse og velvære, både positivt og negativt. Deres studie antydte at ungdom som benyttet seg mer enn to timer hver dag av sosiale medier slik som Facebook eller Instagram i større grad kunne rapportere om dårlig psykisk helse, enn dem som var mindre «pålogget».

Ungdommene kunne føle seg utenfor på grunn av at de gikk glipp av noe ved å konstant se andre dra på ferier eller hygge seg. Dette kunne igjen medføre at ungdommene sammenlignet seg selv med andre, noe som igjen kunne resultere i en fortvilet holdning (Cramer & Inkster, 2017, s. 8). På bakgrunn av flere kriterier i den samme studien, viste funnene at Instagram hadde verst innflytelse på ungdommens psyke, men at Youtube kom bedre ut. De negative aspektene som spilte inn, omhandlet blant annet mobbing, dårlig selvbilde, redselen for å gå glipp av noe dersom de ikke holdt seg oppdatert. Samtidig følte de at de gikk glipp av noe ved å selv ikke være til stede. Som et resultat av å sammenligne seg selv med redigerte og filterbelagte bilder på Instagram, følte spesielt jentene at de ikke var gode nok. Snapchat viste seg også å komme dårlig ut, dernest fulgte Facebook, før vi hadde Twitter og til slutt Youtube. Bruken av de ulike sosiale mediene kunne også medføre mangel på søvn.

Gjennomgangen til Scott og Cleland Woods tok for seg studier som viste sammenhenger mellom tiden brukt på sosiale medier knyttet til søvnproblemer og psykisk uhelse, og studier som viste at det ikke var en signifikant sammenheng mellom disse variablene. Hensikten med deres artikkel var å forstå de unike aspektene ved bruk av sosiale medier hos ungdom som noe mer enn bare timer brukt foran skjermen (Scott & Cleland Woods, 2019, s.141). Deres studie kunne vise til andre studier som hadde funnet en sammenheng mellom bruk av sosiale medier og psykisk uhelse, men også til studier som avkrefte denne sammenhengen (Scott & Cleland Woods, 2019, s. 143-144). De poengterer også at forskning knyttet til tiden og timene brukt

på sosiale medier forteller lite om hva ungdommene benyttet denne tiden til og studiene kunne derfor ikke konkret fortelle hva som var årsaken til at noen finner en sammenheng knyttet til bruk av sosiale medier og ungdoms psykiske helse og at andre ikke finner denne sammenheng. Etter endt studie etterlyser de en mer helhetlig og kvalitetssikker forskning rundt temaet sosiale medier, psykisk helse og søvn. De etterlyser studier som tar for seg flerfaglige tilnærminger som ulike metodologier og perspektiver, slik at man på den måten kan oppnå et mer helhetlig bilde av ungdoms bruk av tid og ulik aktivitet på sosiale medier knyttet til søvn og psykisk helse.

På den ene siden har vi sett at studier viser en sammenheng mellom bruk av sosiale medier og psykiske plager. Viste miksede funn og nyere undersøkelser viser derimot at sosiale medier i liten grad påvirker hvor godt de unge trives med seg selv og andre (Orben et al., 2019, s. 10226). Studien til Orben og hennes medforfattere tok opp Facebook, Myspace og Bebo som sosiale medier og undersøkte hvor mye tid ungdommene brukte på disse plattformene. 12672 britiske ungdommer mellom 10 og 15 år deltok i studien som foregikk fra år 2009 til 2016. Deres hensikt var å finne ut om det var en sammenheng mellom storforbrukere av sosiale medier og om disse var mindre fornøyde med seg selv og deres forhold til andre, sammenlignet med dem som i mindre grad benyttet seg av sosiale medier (Orben et al., 2019, s. 10226). Studien deres kunne avkrefte at sosiale medier i stor grad spilte inn på ungdommenes selvtrivsel, likevel kom det frem at jenter i større grad enn gutter var mer utsatt (Orben et al., 2019, s. 10226). Som nevnt tidligere benytter ungdom i Norge seg hovedsakelig av plattformene Snapchat og Instagram, og ikke de overnevnte sosiale mediene i denne studien (Medietilsynet, 2018). Dette kan være en svakhet med forskningen, nettopp fordi den ikke tar for seg de sosiale mediene de unge i dag hovedsakelig benytter seg av (Stranden, 2019). Studien til Brunborg og Burdzovic Andreas benyttet seg av en todelt spørreundersøkelse over 6 måneder. 763 norske ungdom deltok i studien. Sammenlagt kom forfatterne frem til at ungdoms økte tidsbruk på sosiale medier hadde en ubetydelig relasjon knyttet til økt depresjon, adferdsvansker og økt alvorlig alkoholkonsum hos ungdom (2019, s. 202).

Her ser vi at det finnes ulike studier som både tilsa at bruk av sosiale medier kunne ha en negativ innvirkning på ungdoms mentale helse, samtidig som det eksisterer studier som sier det motsatte. De ulike studiene undersøkte ulike problemstillinger knyttet til temaet, de benyttet seg av ulike fremgangsmåter og utgangspunkt, og kom frem til ulike resultater. Som nevnt innledningsvis og i dette kapitlet er det en økt rapportering av psykiske plager hos

ungdom, der økningen ser ut til å være størst blant jentene, i den sammenheng viser studier at jenter bruker sosiale medier i større grad enn gutter (Eriksen et al., 2017, s. 88 & Ungdata, 2019).

Samtlige studier kunne også bekrefte at unge i økende grad føler seg utestengt eller mobbet på nett (Bakken, 2018, s. 112 & Cramer & Inkster 2017, s. 11). Det er lettere for at sjikane, utestenging og andre former for nedsettende omtale kan finne sted i disse kanalene som et resultat av anonymitet (Bakken, 2018, s. 112). Selv om studier har sett en sammenheng mellom bruk av sosiale medier og mentale plager hos unge, kom det også frem at ungdom var engstelige for å gå glipp av ting uten tilgang på sosiale medier (Sørvik Brattøy et al., 2019). Denne engstelsen og frykten for å gå glipp av noe definerte King og hans medforfattere for nomofobi, en type stresslidelse (King et al., 2014).

1.3 Anses gaming som et sosialt medie?

Dersom vi tar for oss begrepet sosiale medier, slik det er definert innledningsvis i dette kapitlet, kan det tenkes og argumenteres for at gaming kan anses som et sosialt medie. Nettopp fordi gaming gir rom for et nettbasert og sosialt nettverk, der man både kan kontakte hverandre verbalt og visuelt gjennom Discord (gamingsentrert Skype) og chatfunksjoner, samt livestreaming av spill, vil det kanskje være å regnes som en form for sosiale medier (Aalen & Enli, 2018 & Ellison & Boyd, 2013, s. 151). På den annen side er ikke spillene i seg selv å anse som sosiale medier, men funksjonene rundt gjør at man kan oppnå ulike former for kommunikasjon.

I denne oppgaven har jeg valgt å inkludere gaming som en form for sosiale medier, nettopp på grunn av overnevnte grunner og at gaming er en svært populær aktivitet blant ungdom, særlig blant guttene (Bakken, 2018, s. 59, Eriksen et al., 2017, s. 72 & Storm-Mathisen og Helle-Valle Bakken, 2018, s. 59 & Eriksen et al., 2017, s. 72).

1.4 Studiens relevans

Sosiale medier har blitt et sted der man kan skape og forbedre relasjoner, man kan utrykke seg, utvikle ens selvidentitet, samt lære og oppdatere seg på omverden. Dette kan igjen knyttes opp mot psykisk helse (Cramer & Inkster, 2017, s. 5). Som vi ser, er sosiale medier stadig under endring og derav endrer også bruksmønstrene seg. Sosiale medier kan ha en

påvirkning på unges mentale helse og sammenhengen med at stadig flere unge rapporterer om psykiske plager er et viktig moment å ta med seg i videre forskning. De psykiske plagene er noe ulike mellom guttene og jentene, vi ser og at de kan benytte seg av ulike sosiale medier. Kanskje kan det være en årsak til at jenter i større grad rapporterer om økte psykiske plager? Bruk av ulike sosiale medier kan medføre ulike påvirkninger og det er derfor relevant å forske videre på dette. Barne- og ungdomsårene er en avgjørende periode knyttet til den emosjonelle og psykososiale utviklingen, det er derfor viktig å forstå sosiale mediers påvirkning knyttet til ungdoms mentale helse (Cramer & Inkster, 2017, s. 5). Etterspørselen etter forskning som tar for seg flere ulike faktorer knyttet til sosiale medier og psykisk helse rettes mot hvilke plattformer de enkelte benytter seg av, hvilke formål deres bruk har og hvem de samhandler med er relevant (Scott & Cleland Woods, 2019, s. 144).

Denne studien er viktig da ytterlige studier på temaet «ungdom og sosiale medier knyttet til psykisk helse» ser nytten av et mer helhetlig og detaljert innsyn på de ulike effektene de ulike sosiale mediene og aktivitetene har på unge, i tillegg etterspørres studier som kan forklare de underliggende faktorene som ligger til grunn for at sosiale medier kan ha en negativ innvirkning på noen unges helse, mens det hos andre ikke har en virkning, eller i motsatt tilfelle, har en positiv virkning (Brunborg & Burdzovic Andreas, 2019, s.208, Keles et al., 2019, s.89 og Scott & Cleland Woods 2019). Et kvalitativt fokusdesign kan gi annen og mer detaljert informasjon enn hva man kan få en ved en kvantitativ spørreundersøkelse (Thagaard, 2018, s. 11 & Tjora, 2017, s. 30). På den måten kan denne studien bidra til en bredere forståelse knyttet til ungdoms bruk av sosiale medier og deres mentale helse, av både positiv og negativ karakter.

1.5 Studiens hensikt og problemstilling

Hensikten med denne studien er å få mer kunnskap om hvordan ungdom selv beskriver positive og negative sider ved sin bruk av sosiale medier og hvordan de vurderer koblingen mellom bruk av sosiale medier og psykisk helse.

På bakgrunn av dette er det ønskelig å se på hvilke erfaringer ungdom har ved bruk av sosiale medier ut ifra et ungdomsperspektiv. Problemstillingen lyder som følger:

«Hvilke erfaringer har gutter og jenter i videregående skole med bruk av sosiale medier og hvordan vurderer de forholdet mellom bruk av sosiale medier og psykisk helse?»

Og oppgavens forskningsspørsmål:

- *Hvilke sosiale medier bruker ungdom og hva bruker de dem til?*
- *Hva er ifølge ungdommene positivt og negativt med sosiale medier?*
- *Hva tenker ungdom om forholdet mellom sosiale medier og psykiske helseplager hos ungdom?*
- *Er det forskjell mellom gutter og jenters bruk av sosiale medier?*

1.6 Oppgavens oppbygging

Innledningsvis har oppgaven gjort rede for valg av temaet sosiale medier og ungdoms psykiske helse og videreføringer for hva oppgaven omhandler. I de neste delkapitlene presenteres relevant teori knyttet til risiko og beskyttelses faktorer, menneskers sosialiseringsprosess og teori hentet fra Erving Goffmans dramaturgiske tilnærming til samfunnet, som senere skal benyttes i diskusjon og drøfting av funnene. Deretter presenteres valg av metode og begrunnelse for valg av en kvalitativ tilnærming i form av fokusgruppeintervjuer. Oppgaven legger til rette for hvordan rekruttering av informanter fant sted og hvordan gjennomføringen av datainnsamlingen foregikk. Det ble benyttet et konstruktivistisk-interaksjonistisk perspektiv som følgelig gjøres rede for. Videre følger en grundig presentasjon av hvordan dataanalysen er gjennomført ved hjelp av en stegvis deduktiv-induktiv metode. Reliabilitet, validitet og forskningsetiske vurderinger knyttet til denne studien blir gjort rede for, før oppgaven presenter funn knyttet til denne oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål. Diskusjonen tar for seg funnene knyttet til oppgavens problemstilling og diskuteres i lys av presentert teori og tidligere forskning, før oppgaven avslutningsvis kommer med konkluderende bemerkning.

2.0 Teoretisk fundament

Det finnes ulike teorier som kunne ha vært av interesse for temaet ungdom, sosiale medier og psykisk helse. På bakgrunn av oppgavens omfang har jeg valgt å benytte meg begreper og teori som omhandler risiko og beskyttelsesfaktorer, menneskers sosialiseringsprosess og teori knyttet til Goffmans dramaturgiske tilnærming til virkeligheten. Av hva som ligger til grunn for at noen utvikler psykiske plager eller ikke, kan være interessant å se ut fra teori om den enkeltes risiko og beskyttelsesfaktorer. Teori om sosialiseringsprosessen vil her bli benyttet

for å forstå individer som et sosialt vesen. Gjennom Goffmans tilnærming kan man få en dypere og mer utvidet forståelse av de ulike aspektene med sosiale medier.

2.1 Risiko og beskyttelsesfaktorer

Som vi så under presentasjon av tidligere forskning har koblingen mellom bruk av sosiale medier knyttet til psykiske helseplager en diffus fremtoning, i den forståelse av at målte antall timer brukt på sosiale medier kan gi mangelfull informasjon for hvorfor denne økningen skjer og på hvilken bakgrunn. I tillegg viste forskning presentert ovenfor at sosiale medier har liten eller ingen negativ påvirkning på de unges mentale helse. Med andre ord, finnes det ulike studier, funn og resultater på temaet sosiale medier og ungdoms mentale helse.

Man ser at den enkeltes ungdoms beskyttelse og risikofaktorer spiller en betydelig rolle for hvordan de unge påvirkes av innholdet og interaksjonen på sosiale medier (Seabrook, Kern & Rickard, 2016). Beskyttelsesfaktorer kan dempe effekten av risikofaktorer og risikofaktorer kan gi økt fare for negativ virkning eller skade hos den enkelte (Helgesen, 2013, s. 150-151). Sosiale medier kan på den ene siden virke beskyttende mot mental uhelse, da disse plattformene kan bidra til sosial støtte og interaksjon, samtidig som hver enkelt kan utrykke seg selv, som igjen kan være viktig for deres opplevelse av seg selv (Ellison & Boyd, 2013). På den andre siden ser vi at det finnes muligheter for at kommunikative misforståelser skjer. En kan fremtre på en måte som tolkes annerledes enn hva som var ment, utestengelse og mobbing kan finne sted og enkeltpersoner kan føle en form for isolasjon gjennom de sosiale mediene (Seabrook, et al., 2016). Interaksjonen som finner sted på sosiale medier, kan være like kompleks som kommunikasjonen ansikt til ansikt (Seabrook, et al., 2016).

2.2 Sosialiseringprosessen

Mennesker er sosiale vesener av natur (Schiefløe, 2011, s. 287). Helt fra starten av er vi avhengige av andre mennesker for å overleve og vi forholder oss til mennesker livet ut (Schiefløe, 2011, s. 287). Vi både påvirker og blir påvirket av andre mennesker. Selv om vi alle er unike på hver våre måter, kan vi plassere hver og en av oss inn i enkelte kategorier, som for eksempel etter kjønn, aldersgruppe og yrkesgruppe. Vi kan gjerne deles inn i ulike kategorier og statuser, som for eksempel at en mannlig student arbeider som butikkmedarbeider. Gjennom den livslange sosialiseringprosessen former og utvikler vi oss til å bli de vi er. Vi blir en del av samfunnet, vi tillærer oss verdier og holdninger som vi selv

står for og holdninger og normer knyttet til samfunnet rundt oss (Kvello, 2012, s. 19-21 & Schiefloe, 2011, s. 288). Sosialiseringprosessen skjer på ulike sosialiseringsarenaer, for eksempel gjennom familien, skolen, arbeid og på virtuelle chattingsider, slik som messenger (Kvello, 2012, s. 29). Noe av det viktigste man lærer i denne prosessen er en forståelse og anerkjennelse for nærmiljøets og samfunnets holdninger, forventninger og verdier (Kvello, 2012, s. 31). Man tilpasser seg etter samfunnet og opparbeider seg meninger og holdninger om hva som er akseptabel oppførsel og ikke. Om man er med venner eller familie, på jobb eller skole inntar man ulike former for roller. Det er naturlig å tenke seg til at man har en annen fremtoning på besøk hos farmor, enn når man er på fest med venner (Helgesen, 2013, s. 290). Man tilpasser seg de omgivelsene og folkene man er rundt (Helgesen, 2013, s. 290 & Schiefloe, 2011, s.292-294). En rolle kan forstås som «*summen av de forventningene som knyttes til en bestemt posisjon i ei gruppe og som er ment å bestemme individets atferd*» (Helgesen, 2013, s. 289). Oppgaven vil benytte seg av teori hentet fra Erving Goffmans dramaturgiske tilnærming til samfunnet og her tar oppgaven for seg begrepet «rolle» ytterligere.

2.3 En dramaturgisk fremtreden på sosiale medier

Sosiologen Goffman benytter seg av begreper hentet fra teateret for å vise hvordan vi iscenesetter livene våre. Ifølge han fremtrer vi mennesker som skuespillere fremtrer på en scene, i våre egne liv. På scenen fremtrer man sammen med andre eller alene, for dem som ser på og for hverandre (Schiefloe, 2011, s. 324). Goffmans dramaturgiske tilnærming til samfunnet benytter seg av begrepene: roller, publikum, frontstage og backstage. Begrepene er ment for å tegne et bilde av hvordan vi iscenesetter både oss selv og andre i sosiale settinger (Lien Rysstad, 2016).

I enhver sosial setting er det et sett av forventninger til hvordan vi som individer skal opptre etter hva som anses passende. Ved å svare på disse forventningene inntar man i Goffmans forstand, en rolle (Goffman, 1992, s. 22). Goffman mener at mennesker pådrar seg en rolle for å skape et inntrykk hos andre mennesker og deres oppfatning, på den måten det er ønskelig å bli oppfattet (Goffman, 1992, s. 208). For å forklare dette fenomenet brukes begrepet «inntrykkskontroll», man fremtrer på en gitt måte for å oppnå ønskelig respons (Goffman, 1992, s. 12 og 96 & Schiefloe, 2011, s. 324). Hensikten med vår opptreden (væremåte) er å fremstå så troverdig som mulig slik at man oppnår det som er ønskelig. Man gir med andre

ord de rundt oss det inntrykket av oss selv som vi helst ønsker å vise. En kan likevel avlegge noen inntrykk uten særlig ettertanke, men som observeres og iakttas av andre (publikum) (Goffman, 1992, s. 15). Publikum forstås som dem som iakttar og tolker rolleutøveren, det kan for eksempel være studenter under en forelesning. Publikum innehar også en rolle, da det er gitt en rekke forventninger til hvordan man som publikum skal oppføre seg (Goffman, 1992, s. 190). Som publikum til en sceneopptreden vil det å snakke høyt i telefonen være et forstyrrende moment for både de som opptrer og resten av publikum. En slik oppførsel anses som uakseptabelt og uhøflig. Man innfinner og tilpasser seg forventningene, normene og gestene i samfunnet. Eksempelvis applauderer vi når opptreden er ferdig for å vise at dette var noe man satt pris på og i honnør til den som opptrådte. På sosiale medier kan man som publikum for eksempel like et bilde på Instagram, for å symbolisere at man liker det man observerer.

Goffman har ytterligere to sentrale dramaturgiske metaforer i sin analyse av menneskelig interaksjon; frontstage og backstage. Frontstage symboliserer den rolleutøvelsen man ønsker å inneha overfor et publikum. Dette kan vises gjennom holdninger, kroppsspråk og muntlige, så vel som skriftlige ytringer. Her er man klar over hvilke forventninger publikum har til rolleutøveren, for eksempel forventer samfunnet at man forholder seg til normer og regler, som at man eksempelvis stopper på rødt lys eller at man betaler for seg. Enkelte sider av ens eget nærvær blir fremhevet i et ønske om å fremstille seg selv på en gitt måte («inntrykkskontroll») (Goffman, 1992, s. 96). Backstage kan ifølge Goffman «*defineres som et sted, i forhold til en bestemt opptreden, hvor det inntrykk man søker å gi med opptredenen blir åpent motsagt, som en selvfølgelig ting. Slike steder har selvsagt mange karakteristiske funksjoner. Det er her en opptredens evne til å uttrykke noe ut over seg selv omhyggelig utarbeides*» (Goffman, 1992, s. 96-97). Ved å gå av scenen, uten et publikum til stede kan rolleutøveren være seg selv uten å tenke over hva andre skulle mene og tro om han eller henne, rolleutøveren kan slappe av og forberede sin rolle (Goffman, 1992, s. 97-98 & Lien Rysstad, 2016). Man utøver en egen rolle både frontstage og backstage, men man kan gjerne skille frontstage fra backstage, mellom tid og sted, der man for eksempel er ute og spiser middag med kollegaer tidligere på ettermiddagen og senere er hjemme alene foran tv-en (Goffman, 1992, 97-98). Rolleutøvere kan også opptre på lag med flere andre rolleutøvere. For at et lag sammen skal kunne befinne seg backstage må trygghet, lojalitet, omsorg og disiplin finne sted, som for eksempel innad i familien (Goffman, 1992, s. 189).

3.0 Metodisk tilnærming

Begrepet metode er opprinnelig forstått som «*veien til målet*» (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 140). Hensikten med metodekapittelet er derfor å gi leserne tydelig og tilstrekkelig informasjon slik at leserne selv kan bedømme om gjennomføringen har vært hensiktsmessig i henhold til problemstillingen.

Først i kapittelet gjøres det rede for forskningens design, herunder en redegjørelse og begrunnelse for valg av kvalitativ metode. Deretter presenteres metoden for datainnsamlingen, der bakgrunnen for valg av fokusgruppeintervjuer som metode blir gjort rede for. Oppgaven presenterer et konstruktivistisk-interaksjonistisk perspektiv som ligger til grunn for oppgavens perspektiv. Videre følger en nøye gjennomgang av datainnsamlingen i form av beskrivelse av utvalg og bearbeiding av data gjennom en stegvis deduktiv-induktiv metode. Følgelig kommer en redegjørelse for analyse av datainnsamlingen. Deretter gjøres det rede for validitet og reliabilitet knyttet opp mot masteroppgaven, før oppgaven avslutningsvis tar for seg forskningsetiske vurderinger.

3.1 Forskningsdesign

Metoden er det verktøyet vi bruker i møte med dem eller det vi vil undersøke (Dalland, 2017, s. 52). Innen forskning skiller man vanligvis mellom en kvalitativ og en kvantitativ tilnærming og det er problemstillingen, samt temaet for studien som setter kursen for valg av metodisk tilnærming (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 140 & Tjora, 2017, s. 24). En kvalitativ forskning fokuserer på forståelse fremfor forklaring, nærhet til informantene i form av åpen interaksjon fremfor avstand til informantene, data i form av tekst fremfor tall og måleenheter, samt at den kvalitative tilnærmingen oftere har en induktiv tilnærming kontra en deduktiv tilnærming slik man ofte har ved en kvantitativ tilnærming (Tjora, 2017, s. 24). Tilsvarende ser man også i Dalland (2017, s. 53).

Denne studien har tatt for seg ungdom og bruk av sosiale medier, med utgangspunkt i problemstillingen «*Hvilke erfaringer har gutter og jenter i videregående skole med bruk av sosiale medier og hvordan vurderer de forholdet mellom bruk av sosiale medier og psykisk helse?*». Problemstillingen dannet rom for en kvalitativ tilnærming da målet var å undersøke opplevelser og meninger som ikke utelukkende kan måles (Dalland, 2017, s. 52 & Malterud,

2012, s. 18). Det var også relevant å bruke en kvalitativ tilnærming i datainnsamlingen da ønsket var å finne ut og forstå hvordan ungdom vurderer sitt og andre ungdoms bruk av sosiale medier (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 151 & Tjora, 2017, s. 24). Den nære kontakten mellom meg som intervjuer og informantene, gav rom for å oppnå informasjon som jeg ellers kanskje ikke hadde fått ved en kvantitativ tilnærming der spørsmålene og svaralternativene var satt på forhånd (Thagaard, 2018, s. 11 & Tjora, 2017, s. 30).

3.2 Fokusgruppeintervju som metode

I datainnsamlingen benyttet jeg meg av en kvalitativ tilnærming i form av fokusgruppeintervjuer. I fokusgruppeintervjuene er det vanlig å bruke benevnelsen moderator fremfor intervjuer om den som styrer intervjuprosessen (Tjora, 2017, s. 124). Derfor vil oppgaven heretter benytte seg av benevnelsen moderator fremfor intervjuer.

Fokusgruppeintervjuer kan forstås som et gruppeintervju, der informantene seg imellom diskuterer temaer som moderator tar opp (Malterud, 2012, s. 18 & Tjora, 2017, s. 123). Ifølge Kvale og Brinkmann (2015, s. 179) kjennetegnes denne intervjuformen seg som en ikke-styrende prosess, der målet er å få frem informantenes ulike synspunkter knyttet til temaet ved en åpen diskusjon. Et vesentlig poeng med fokusgrupper er at man kan få informasjon og opplevde erfaringer fra flere informanter samtidig (Tjora, 2017, s. 123). Målet var nettopp å få frem flere og forskjellige synspunkter om temaet ungdom og deres bruk av sosiale medier (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 179 & Malterud, 2012, s. 22). Et annet vesentlig argument for valg av fokusgruppeintervjuer som metode, omfattet muligheten for å observere interaksjonen mellom informantene, der de i diskusjonene kunne komme med mer impulsive svar og ytringer enn ved andre kvalitative tilnærminger (Tjora, 2017, s. 123). Samtidig gav det også rom for å få frem flere sider av ungdommenes erfaringer og opplevelser rundt deres og andre ungdoms bruk av sosiale medier (Tjora, 2017, s. 123). For å kunne vite om sosiale medier påvirker ungdom positivt eller negativt var det ønskelig å vite hvordan de bruker de sosiale mediene og hva de bruker dem til. Fokusgruppeintervjuer var relevant som metode for datainnsamlingen da metoden kunne belyse temaet som ble forsket på fra ulike ståsteder der man ikke nødvendigvis bare kom frem til en felles enighet. At noen ikke tørr å si sine meninger i en gruppe kan være en utfordring med fokusgrupper. Noen kan snakke mer enn andre, og dermed kan deres meninger komme mer frem. Til tross for disse utfordringene valgte jeg å benytte meg av fokusgrupper fordi diskusjonene dem imellom kunne forårsake at informantene videre kunne reflektere over hva de andre hadde sagt, som igjen kunne føre til

mer lærdom, refleksjon og ettertanke hos deltakerne. Fra fokusgruppene kunne jeg også få individuelle data fra den enkeltes utsagn og gruppedata (Tjora, 2017, s. 125).

3.3 Et konstruktivistisk-interaksjonistisk perspektiv

Masteroppgaven har benyttet seg av et konstruktivistisk-interaksjonistisk perspektiv, og er forstått slik Järvinen definerer dette perspektivet: «*en analytisk tilgang, som først og fremst er inspirert av symbolsk interaksjonisme og etnometodologi, men også av Berger & Luckmanns klassiske konstruktivisme*» (Järvinen, 2005, s. 27). At menneskers meningsdannelse formes og omgjøres i kraft av sosiale interaksjoner er selve kjernen innenfor dette perspektivet (Järvinen, 2005, s. 27). Man forsøker å forstå, utvikle og analysere den sosiale virkeligheten gjennom et interaksjonistisk perspektiv (Levin & Trost, 1996, s. 11 & Tjora, 2017, s. 26). Interaksjon omhandler absolutt alt et menneske fortar seg i en samhandling, ikke bare gjennom ren tale, men også gjennom kroppsspråk og mimikk (Levin & Trost, 1996, s. 16).

I intervjufasene (som følgelig vil beskrives) har jeg gjennom et konstruktivistisk-interaksjonistisk perspektiv innhentet et datamateriale på bakgrunn av det sosiale møtet mellom deltakere og meg selv som moderator. Interaksjonen oss imellom har vært relevant for datainnsamlingen, da samtalene er et resultat av fortolkede erfaringer og meningsskapende innhold (Järvinen, 2005, s. 30). Som bakgrunn for denne datainnsamlingen har jeg vært bevisst på at deltakere kan fremstille seg selv å den måten de selv finner mest hensiktsmessig, både gjennom direkte utsagn og handlinger (jmfør Goffmans begrep om inntrykkskontroll). Dette er noe jeg har tatt til stor ettertanke da intervjuene skulle foregå i grupper med elever som etter stor sannsynlighet kjente hverandre fra før og at det derfor var naturlig å tro at ingen av dem ønsket å sette seg selv i et dårlig lys. Gjennom et konstruktivistisk-interaksjonistisk perspektiv konstaterer Järvinen at man både skal være opptatt av hvordan intervjupersonene uttrykte seg (meningsproduktet), og hva intervjupersonene sa (meningsinnholdet) (Järvinen, 2005, s. 39). Poenget med dette perspektivet var å oppnå en helhetlig forståelse av det sosiale møtet, interaksjonen mellom intervjudeltakerne, både seg imellom og sammen med meg som moderator. Temaet sosiale medier er stort og gjennom et konstruktivistisk-interaksjonistisk perspektiv kunne man med meg som delvis deltagende, danne et rikelig datamateriale basert på interaksjonene oss imellom.

Oppgaven tok utgangspunkt i et interaksjonistisk perspektiv, der interaksjonen mellom ungdommene ble vektlagt. Selv om jeg som moderator har hatt en betydning i

datainnsamlingen har jeg forsøkt å stille åpen i intervjuene, slik at informantene selv har kunnet komme med sine ytringer, meninger og fortellinger. Ved en kvalitativ tilnærming til oppgavens problemstilling valgte jeg på bakgrunn av et interaksjonistisk perspektiv å samle inn data fra fokusgruppeintervjuer. For å igangsette datainnsamlingen på bakgrunn av valgt metode var det ytterligere hensyn å ta stilling til. I neste delkapittel tar oppgaven for seg oppgavens datainnsamling.

3.4 Datainnsamling

3.4.1 Utvalg og gjennomføring

For at jeg skulle avgrense utvalget mitt til oppgavens problemstilling, satt jeg opp noen kriterier for deltakelse der jeg ønsket å intervjuer:

- Både gutter og jenter fra 2.trinn ved videregående skole.
- Elever fra to ulike skoler.
- Ungdommene må benytte seg av sosiale medier en halv time eller mer hver dag.

Hensikten med kriteriene var for å kunne innhente mest mulig relevant informasjon med tanke på problemstillingen (Tjora, 2017, s. 41). Gruppene av informanter som jeg ønsket å ha med i min studie var elever på 2. trinn fra to ulike videregående skoler i Stavangerområdet. I utgangspunktet var planen å ha en jentegruppe og en guttegruppe fra en skole, og en jentegruppe og en guttegruppe fra en annen skole, totalt fire gruppeintervjuer. Det var videre planlagt å ha med 4 ungdommer på hvert gruppeintervju, som i alt ble 16 ungdommer. På den måten ville jeg ikke fått et representativt utvalg, men en spredning i forhold til kjønn og i forhold til skoler, som kunne si noe om bruk av sosiale medier og mental helse blant ungdom. Jeg ønsket å dele guttene og jentene hver for seg, da det hadde å gjøre med at bruksmønstrene av de sosiale mediene er ulike mellom kjønnene. Som vi så under presentasjon av tidligere forskning har det vært en økt forekomst av psykiske plager, spesielt hos jenter. Av praktiske årsaker ønsket jeg å intervjuer ungdom på 2. trinn ved videregående skoler, på den måten kunne jeg avgrense utvalget mitt og ved at ungdommene hadde fylt 16 år kunne de selv samtykke til deltakelse i mitt prosjekt uten å måtte få godkjenning fra foreldre eller foresatte (Norsk senter for forskningsdata [NSD], 2019). Da det var formålstjenlig å finne ungdommer som hadde noe å fortelle om temaet som ble forsket på, ble det gjort et strategisk utvalg (Dalland, 2017, s. 57). Derav kriteriet om at ungdommene måtte benytte seg av sosiale medier en halv time eller mer hver dag, for at de skulle ha noe å fortelle om temaet for

masteroppgaven (Malterud, 2012, s. 42). Kriteriene som lå til grunn for utvalget la også vekt på homogenitet der ungdommene hadde til felles at de gikk på 2.trinn på videregående skoler og brukte sosiale medier, på den måten at det kunne gi rom for god flyt i samtalene (Tjora, 2017, s. 124).

Det viste seg å være tidkrevende og til dels vanskelig å få tak i ønsket antall informanter. For å rekruttere informanter til min masteroppgave kontaktet jeg rektorene på de ulike videregående skolene i Stavanger via e-post, hvor jeg søkte deltakelse til mitt masterprosjekt. Vedlagt fulgte informasjonsskriv og samtykkeerklæringer (se vedlegg nr. 2 og nr. 3). Under denne prosessen ferdigstilte jeg en semistrukturert intervjuguide (vedlegg nr. 1). Den ble delt inn i tre hovedtemaer, følgelig sosiale medier generelt, sosiale medier knyttet til psykisk helse og sosiale medier knyttet til kjønn. Med en semistrukturert intervjuguide hadde jeg de samme spørsmålene å gå ut fra i hvert intervju. Jeg kunne også benytte meg av oppfølgingsspørsmål dersom noe var mangelfullt eller utydelig, for å sikre en bedre forståelse. Rekkefølgen på spørsmålene kunne variere noe, og ble snarere brukt som en mal enn et absolutt verktøy, da det var ønskelig å få en god samtaleflyt innad i gruppen.

På forhånd så jeg for meg at jeg kom til å få flere avslag på intervjudeltakelse, da senhøsten frem mot jul er en hektisk tid både for elevene og lærerne. Dette fikk jeg bekreftet da flere av dem jeg kontaktet ikke hadde kapasitet grunnet flere prosjekter. Etter et par uker hadde jeg fått to skoler som viste interesse, men samtidig manglet jeg svar fra enkelte skoler. Jeg sendte derfor i samsvar med veileder påminnelser til skolene om deltakelse. Til slutt satt jeg igjen med tre interesserte skoler. Jeg snakket med kontaktpersonene fra de ulike skolene der jeg kort presenterte hva prosjektet skulle omhandle og viste til informasjonsskrivet jeg hadde sendt ut som vedlegg. Planen ble til at kontaktpersonene fra de enkelte skolene skulle samle elever som ønsket å delta i mitt prosjekt ut ifra kriteriene jeg hadde satt.

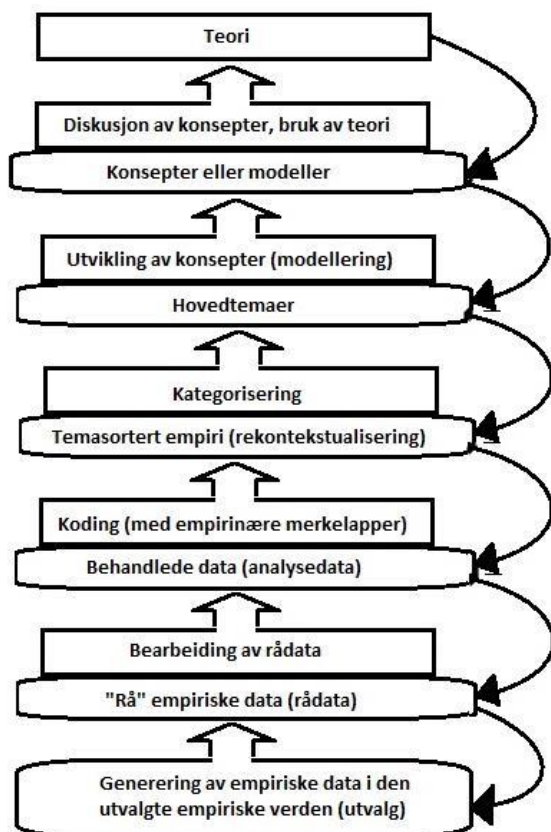
Etter litt kontaktet de ulike skolene meg og fortalte at de hadde flere elever som ønsket å delta. Den ene skolen klarte bare å få tak i to informanter, som i denne oppgaven ble for få med tanke på å holde et fokusgruppeintervju der ønsket er å danne et bredt grunnlag av data med henhold til problemstillingen (Malterud, 2012, s. 40). Samtidig hadde de to andre skolene fått tak i flere informanter. Vi avtalte tid og sted og jeg møtte opp på de ulike skolene for intervjuene. Det følte mer naturlig å skulle treffe elevene der de selv var kjent.

Datainnsamlingen for masterprosjektet ble hentet inn fra tre fokusgruppeintervjuer. Fra den ene skolen hadde kontaktpersonen fra skolen klart å samle en ren jentegruppe på 5 elever og

en guttegruppe på 4 elever. Den andre skolen hadde samlet en ren jentegruppe på 5 elever hvor kontaktperson deltok som observatør med mulighet for å stille spørsmål. Det var også en gutt som hadde ønsket å delta, men han rakk ikke frem i tide. Planen var som allerede presentert å samle fire grupper totalt, i rene jente og guttegrupper. Det lot seg ikke gjøre, og antallet på jentegruppene var høyere enn planlagt. Under datainnsamlingen er dette forutsetninger man må ta hensyn til og det var jeg forberedt på (Malterud, 2012, s. 41). Det viste seg at elevene ikke hadde lest informasjonsskrivet som var tilsendt rektor, men de var informerte om hva undersøkelsen gikk ut på. På forhånd hadde jeg skrevet ut flere eksemplarer av informasjonsskrivet og intervjuguiden, på den måten kunne informantene gjøre seg bedre kjent med undersøkelsen før de valgte å gi sitt samtykke til intervjudeltakelse. Intervjuene startet med at jeg fortalte litt om meg selv og om hensikten og bakgrunnen for oppgaven min. Guttene viste et stort engasjement, som gav meg en trygghet videre i det neste intervjuet med jentene som fant sted like etter. Jentene var og veldig engasjerte og hadde mye å snakke om. Praten gikk mer eller mindre i ett. En ukes tid senere møtte jeg opp på den neste skolen. Her hadde kontaktpersonen, som også ble med under selve intervjuet, klargjort et rom der hun hadde dekt på til frokost og annet godt. Samtalen var noe mindre flytende her og jeg måtte i større grad ta i bruk intervjuguiden og dens oppfølgingsspørsmål. Som moderator kjente jeg på en nervøsitet og kom til å stille enkelte oppfølgingsspørsmål som resulterte i «ja eller nei» svar. Til tross for dette satt jeg igjen med gode besvarelser i henhold til intervjuguiden.

3.4.2 Bearbeiding av data gjennom en stegvis deduktiv-induktiv metode

I denne oppgaven er en stegvis-deduktiv induktiv metode (SDI) valgt som metode for bearbeiding og analysering av data, hvor man jobber seg gjennom trinnene fra rådata til konsepter eller teori (Tjora, 2017, s. 18). «*Et vesentlig prinsipp med modellen er en gjennomgående induktiv drevet nysgjerrighet, hvor man jobber med empirien som definerende utgangspunkt for hva som er interessante temaer, spørsmål og konsepter*» (Tjora, 2017, s. 17-18). En induktiv tilnærming vil si at man trekker slutninger på bakgrunn av enkelttilfellene man observerer og ved en deduktiv tilnærming tar man utgangspunkt i en generell regel for så å forklare noe om enkelthendelsene (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 224 & Tjora, 2017, s. 33).

Figur 1. Stegvis-deduktiv induktiv metode (SDI) (Tjora, 2017, s. 19).

Pilene som peker oppover i modellen (figur 1) er den induktive prosessen, der man jobber stegvis fra data til konsepter eller teori. Pilene som peker nedover er den deduktive tilbakekoblingen, hvor man kryssjekker med teori til den empirien man har samlet inn. Målet med modellen er å utvikle ny teori eller konsepter (Tjora, 2017, s. 18). Å skulle utvikle nye teorier på bakgrunn av ens rådata er ifølge Tjora (2017, s. 226) en forventning man kan ha til erfarne forskere, men det er ikke et krav man har til masterstudenter. Av den grunn var jeg i denne masteroppgaven ute etter å forme egne hovedtemaer på bakgrunn av datamaterialet jeg hadde samlet inn. SDI-modellen gav et godt grunnlag for systematikk og fremgang i arbeidet mitt mot datagenerering og analyse.

Som en del av SDI modellen er transkriberingen, eller bearbeidingen av rådata et av de første trinnene. Da intervjuene var gjennomført satt jeg igjen med en betydelig mengde rådata og bearbeidingen sto for tur. Etter å ha avsluttet hvert intervju, noterte jeg meg umiddelbare tanker rundt temaene som hadde vært diskutert og en kort oppsummering. Lydfilene ble kryptert (det vil si at de ble låst med passord) gjennom programmet Veracrypt og dermed var de beskyttet (Malterud, 2012, s. 95-96). Deretter startet prosessen med transkriberingen. Å transkribere kan forstås som å «skrive ut intervjuet» (Dalland, 2017, s. 88) eller å transformere

noe til en ny form, som i dette tilfellet var å transformere lydopptakene til skriftspråk (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 205).

Datamaterialet ble strukturert i et eget dokument, slik at det ville være enklere å finne frem sitater fra datamaterialet ved en senere anledning, samt å sikre etterprøvbarehet av analysen. Ifølge Kvale og Brinkmann (2015, s. 207) finnes det en absolutt regel for transkriberingen. Det er at man er tydelig på hvordan transkriberingen ble utført. I mitt masterprosjekt valgte jeg å transkribere lydopptakene ordrett foruten om «eh», «emh»-er og lignende ord, slik at de transkriberte intervjuene var lettere å lese for både veileder og meg selv (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 208). Totalt sett gav de transkriberte intervjuene et tekstmateriale på 72 sider og nå sto analysen for tur.

3.5 Analyse

Kvalitative analyser skal skje på en slik måte at andre forskere på et senere tidspunkt kan gjøre det samme, samt at andre underveis kan godkjenne ens systematikk og anerkjenne hvorfor man er kommet frem til de konklusjonene man har kommet frem til (Malterud, 2012, s. 101). «*Formålet med analysen er å avdekke meningen med spørsmålet, å få frem forutantakelsene som ligger bak, og dermed den implisitte oppfatningen av kvalitativ forskning*» (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 215). Gjennom analysen har jeg forberedt datamaterialet fra fokusgruppene, forklart og lagt frem den systematikken som det er kommet frem til og her vil oppgaven dele dette tydelig med leseren (Malterud, 2012, s. 101). Gjennom analysen benyttet jeg meg av Tjoras (2017) stegvise deduktive-induktive metode som er presentert ovenfor (SDI). Etter transkriberingen av rådata, stod kodingen for tur.

3.5.1 Empirinær Koding

SDI-modellen skal hjelpe studenter og forskere i analysen «*ved å ha tro på empirien, ta steg for steg, unngå premature konklusjonen og ikke minst opprettholde en god systematikk gjennomgående*» (Tjora, 2017, s. 196). Det første trinnet i modellen tar for seg generering av empiriske data og transkribering av lydopptakene. Tidligere i kapitlet ble det gjort rede for problemstillingen og hvordan transkriberingen av lydopptakene ble utført. Det første steget i analysen var den empirinære kodingen og her var det viktig med en ren induktiv fremgangsmåte for å begrense påvirkningen av ulike forventninger og teorier i analysen (Tjora, 2017, s. 197). Målet med kodingen var å ekstrahere kjernen i empirien, begrense

datamaterialet og legge til rette for et idégrunnlag på bakgrunn av faktorer i empirien (Tjora, 2017, s. 197). Da jeg skulle starte kodingen tok jeg for meg ett intervju av gangen, der jeg benyttet meg av words kommentarfunksjon. For hvert utsagn, avsnitt eller setning som skulle kodes markerte jeg disse med kommentarer i høyre marg. På den måten kunne veileder få et innblikk for hva som lå til grunn for utviklingen av kodene. Målet var å danne induktive empirinære koder som lå tett opp mot datamaterialet og kodene ble dannet på bakgrunn av eksisterende data og ikke fra teorier (Tjora, 2017, s. 197-198). Et eksempel på utforming av slike empirinære koder vises her:

Intervju 2, kode nr. 72: Underholdning når jeg ikke har noe annet å gjøre	Spørsmål: Hva er sosiale medier for dere? «Christian»: Jeg bruker det jo ofte som underholdning når jeg ikke har noe annet bedre å gjøre (Alle: ja/mm)
---	---

Tabell 1.

Når kodingen var gjennomført, tok jeg for meg tekstmaterialet gjentatte ganger for å sjekke at kodene var utfyllende og empirinære, såkalt kodetesting. Deretter samlet jeg alle kodene og deres tilhørighet i en egen tabell. Hvert intervju fikk nummeret 1, 2 og 3, der intervju nr. 2 var for guttene og nr. 1 og 3 var for jentene, det første og det siste intervjuet (på den måten var det lettere å huske hvilke nummere de enkelte informantene hadde fått). Hver kode fikk så sitt tall og i alt endte jeg opp med 177 koder fordelt på 42 datasider. Informantenes navn ble byttet ut med fiktive navn etter alfabetisk rekkefølge (dette gjaldt for både elevene og læreren som deltok i det ene intervjuet, noe vi kommer tilbake til senere).

Underveis i analysearbeidet oppsto ideer og refleksjoner tilhørende datamaterialet. Disse ble etter hvert skrevet ned i et eget dokument, på en empirinær måte der direkte utsagn ble notert. Denne prosessen kaller Tjora (2017, s. 204) for empirisk-analytisk referansepunkt, der man underveis i arbeidet gjør seg noen analytiske ideer. Bakgrunnen for temaet «*sosiale medier som grunnleggende infrastruktur*» og «*ulike sosiale medier – ulike sosiale praksiser*» fant sin form her og blir ytterligere presentert i oppgavens presentasjon av funn.

3.5.2 Kodegruppering og utvikling av hovedtemaer

Etter å ha kodet de transkriberte intervjuene sto kategoriseringen for tur. Tjora velger å benytte begrepet kodegruppering fremfor kategorisering. For ordens skyld benytter denne

oppgaven seg heretter av begrepet kodegruppering. I kodegrupperingen sorterer man kodene for å oppnå en struktur i analysen (Tjora, 2017, s. 207). Arbeidet med grupperingen hadde en induktiv tilnærming, der oppgaven var å samle kodene som hadde en tilhørende og tematisk sammenheng i egne grupper. Et av prinsippene i kodegrupperingen var at man skulle gjennomføre grupperingstester for hver kode, dette ble gjort ved å se om koden jeg arbeidet ut ifra passet inn i en av de eksisterende gruppene eller om jeg måtte plassere den i en ny gruppe (Tjora, 2017, s. 209). Ved første utkast satt jeg igjen med 11 kodegrupper og en restgruppe. Dette var i overkant av hva som anbefales og en ny kodegruppering sto for tur (Tjora, 2017, 210). Denne gangen stod jeg igjen med 5 hovedgrupper og 5 undergrupper. Ungdommene skilte mellom bruk av ulike sosiale medier og kodegrupperingen sorterte ut alle kodene som sa noe om de enkelte sosiale mediene (Facebook og Messenger, Instagram, Snapchat, gaming og Youtube) som undergrupper til gruppen «ulike sosiale medier- ulike praksiser». Hovedfunnene dannet 5 grupper som igjen gav grobunn for utviklingen av hovedtemaene: «sosiale medier som grunnleggende infrastruktur», «ulike sosiale medier – ulike praksiser», «sosiale medier og psykisk helse» og «den kjønnsdelte virkeligheten». I tabellen under viser jeg til en oversikt over hvor mange koder de enkelte gruppene besto av.

Kodegrupper	Antall koder
Sosiale medier som grunnleggende infrastruktur	14
Ulike sosiale medier – ulike praksiser	36
Sosiale medier og psykisk helse	26
Den kjønnsdelte virkeligheten	11
Facebook og Messenger	6
Instagram	45
Snapchat	15
Gaming	18
Youtube	6

Tabell 2.

3.6 Validitet og reliabilitet

Validitet, forstås her som forskningens gyldighet og reliabilitet som troverdighet og/eller pålitelighet. Det er viktig å ta tak i det ungdommene forteller og samtidig forstå hvordan de

oppfatter det de ser på sosiale medier. I oppgavens sammenheng er det derfor viktig å være bevisst og transparent i forhold til min egen forforståelse (Dalland, 2017, s. 55).

Forforståelsen min er knyttet til en viss skepsis når det kommer til sosiale medier. Jeg mener at et retusjert og filterbelagt bilde kan skape et helt feil inntrykk hos publikum og på den måten representere strukturer som er negative for ungdoms psykiske helse. Samtidig er jeg positiv til sosiale medier, da man kan opprettholde kontakt med venner og familie og i tillegg ha lettere tilgang til informasjon.

Pålitelighet kan ifølge Dalland (2017, s.60), forstås som at datamaterialet må være samlet inn på en bestemt måte. Det betyr at prosessens ledd skal ha skjedd med nøyaktighet (Dalland, 2017, s. 60). For å styrke påliteligheten ble de samme spørsmålene ut ifra intervjuguiden stilt i alle intervjuene og spørsmålene tok utgangspunkt i oppgavens problemstilling (se vedlegg nr. 1). I metodekapittelet har jeg gjort rede for hvordan prosessen har foregått, fra rådata til utvikling av hovedtemaer. Under det tredje intervjuet ble det vist at jeg som moderator stilte oppfølgingsspørsmål som frembrakte ja og nei svar, noe som ikke var ønskelig. I det tredje intervjuet var også læreren til informantene med, hennes tilstedeværelse og kjennskap til elevene kan ha vært med å styre ungdommenes meninger den ene eller den andre veien. I den første og i den tredje gruppen var særlig tre informanter mer innesluttet en de andre i gruppen, likevel bidro de med å nikke, svare ja eller mm, når de var enige eller uenige i et av de andres utsagn. Som moderator alene for gruppen, var det til tider utfordrende å passe på at alle kom tilstrekkelig til ordet, i tillegg til å skulle følge opp det som ble sagt så vel som å studere interaksjonen den imellom. Dersom jeg skulle ha gjort denne studien forfra igjen ville jeg ha valgt å ta med meg en sekretær som kunne følge med hva som skjedde innad i fokusgruppen (Malterud, 2012, s.66). Det kunne ha styrket oppgavens reliabilitet ytterligere. En betydelig svakhet med denne studien er at utvalget overrepresentertes av jenter (10 jenter og 4 gutter) og gir dermed en skjev fordeling. I og med at det var vanskelig å få tak i flere deltakere til denne studien, valgte jeg å benytte meg av datainnsamlingen fra informantene, til tross for en skjev fordeling. Dette kan naturligvis ha påvirket studiens funn, men likevel kunne datainnsamlingen fortelle noe om ungdommenes bruk av sosiale medier og tilknytning til mental helse. Det var også viktig å få med begge kjønns syn på temaet, nettopp fordi bruksmønstrene dem imellom har vist seg å være ulike (Bakken, 2018, s. 59 & Eriksen et al., 2017, s. 72 & Storm-Mathisen og Helle-Valle, 2014). Antall intervjuobjekter kunne ikke gi et representativt utvalg, men en spredning i forhold til kjønn og en forståelse av deres og ungdoms bruk av sosiale medier.

3.7 Forskningsetiske vurderinger

Etiske retningslinjer for forskningsvirksomhet viser ifølge Thagaard (2018, s. 21) at vi som forskere skal være nøyaktige og vise redelighet i hvordan vi presenterer forskningsresultatet. I en innstilling fra de nasjonale forskningsetiske komiteer blir normer for vitenskapelig redelighet presisert og definert (Thagaard, 2018, s. 21). De nasjonale forskningsetiske komiteer viser også til bestemte etiske forholdsregler som er gjeldende for forskning som tar for seg bruk av personopplysninger (Thagaard, 2018, s. 21). Disse etiske reglene handler om at forskerne skal ha respekt for informantens autonomi, integritet, frihet og medbestemmelsesrett.

Dette forskningsprosjektet kom til å inneholde personopplysninger (slik som navn, telefonnummer og bruk av båndopptaker) og ble derfor meldt inn til NSD. Prosjektplanen ble godkjent og jeg kunne sette i gang rekrutteringen høsten 2019. Se vedlagt godkjenning fra NSD (vedlegg nr.4). Rekrutteringen som allerede er beskrevet gav meg hele 14 informanter. For å kunne igangsette prosjektet trengte jeg samtykke fra informantene og før jeg mottok dette samtykket, hadde jeg gitt tydelig informasjon i møte med dem.. At samtykket er informert vil si at deltakerne har fått orientering i hva deres deltakelse betyr (Thagaard, 2018, s. 23 & Fossheim, 2015). Informantene ble gitt både muntlig og skriftlig informasjon om hva deltakelsen innebar og at de når som helst kunne trekke seg fra studien, både før og etter datainnsamlingen, uten at det på noen måte hadde konsekvenser for dem. I tillegg til å lese informasjonsskrivet fikk alle også muligheten til å se gjennom intervjuguiden før samtykket ble innhentet. Vanligvis er det en 15 års aldersgrense for selv å samtykke, dette avhenges av prosjektets omfang og art (NSD, 2019). Dersom innsamlingen av data tar for seg sensitive personopplysninger er aldersgrensen satt til et sted fra 16 til 18 år (NSD, 2019). Ungdommene jeg skulle intervjuer var i denne aldersgruppen. På bakgrunn av en helhetsvurdering av prosjektet og hvorvidt ungdommene forsto hva deltakelsen betød, ble det tatt en skjønnsmessig vurdering på at ungdommene selv kunne samtykke (NSD, 2018). Oppgaven var i utgangspunktet ikke ute etter sensitive opplysninger, men derimot informasjon av mer generell karakter rundt ungdommenes bruk av sosiale medier og deres vurderinger angående temaet. I et fokusgruppeintervju er det i utgangspunktet bare forskeren som kan pålegges taushetsplikt (De nasjonale forskningsetiske komiteene [NESH], 2010). I forkant av intervjuene ble taushetsplikten poengtert, og appellert til deltakerne (NESH, 2010). Dette ble gjort før intervjuene startet slik at informantene kunne gjøre seg opp en mening om hvor mye

personlig informasjon de ønsket å dele i fokusgruppen. Videre informerte jeg om at all data ville bli anonymisert for leseren og dem utenfor studien (Dalland, 2017, s. 239). Jeg viste til eksempler med at navnene deres ville bli byttet ut med fiktive navn eller nummer, både i transkriberingene og i selve oppgaveteksten for å beskytte konfidensialiteten deres (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 213). Videre forklarte jeg at lydbåndene og de transkriberte intervjuene ville bli kryptert og betydningen av det. Alle informantene ønsket fortsatt å delta og signerte samtykkeerklæringene.

I informasjonsskrivet, så vel som i presentasjonen av prosjektet for informantene, ble det klargjort at både lydopptakene og de transkriberte intervjuene ville bli slettet da det ikke lenger var bruk for dem innen utgangen av august 2020 (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 213). Grunnet den pågående pandemien Covid- 19 ba jeg om utsettelse på innlevering av mitt masterprosjekt, noe som jeg fikk godkjent (vedlegg nr.4). Dette innebar også en utvidelse av oppbevaring av data til midten av september. Når det gjaldt de signerte samtykkeerklæringene, ble det gitt muntlig informasjon om at disse ville bli oppbevart bak to låste dører og etter endt prosjekt ville disse makuleres.

3.8 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg gjort rede for metodiske valg knyttet til å belyse oppgavens problemstilling, dette er gjort med bakgrunn for å gjøre oppgaven mest mulig transparent for leserne. Dataene jeg satt igjen med ble samlet inn fra 3 fokusgruppeintervjuer med 14 informanter, 10 jenter og 4 gutter. Lydopptakene ble transkribert og rådataene ble analysert ved hjelp en stegvis-deduktiv induktiv metode. Kapitlet tok videre for seg masteroppgavens validitet, reliabilitet og forskningsetiske vurderinger. I denne oppgaven ble hovedtemaer benyttet i analysen fremfor utvikling av konsepter, og det er disse som formidler funnene i datamaterialet (Tjora, 2017, s. 223). I neste kapittel tar oppgaven derfor for seg presentasjon av funnene som ble gjort i analysen.

4.0 Presentasjon av funn

Som vi så avslutningsvis i forrige kapittel hentet denne oppgaven inn sitt datamateriale fra 3 fokusgruppeintervjuer. Målet var å finne ut hvilke erfaringer informantene hadde med bruk av

sosiale medier og hvordan de vurderte forholdet mellom bruk av sosiale medier og psykisk helse. Hensikten bak bruk av fokusgrupper i datainnsamlingen var å få frem ulike synspunkter og meninger rundt temaet sosiale medier (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 179). Videre i dette kapittelet ønsker jeg å presentere funnene, fra rådata og kodegrupperinger til hovedtemaene, i lys av problemstillingen og forskningsspørsmålene. For ordens skyld gjengir jeg oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål her:

Problemstillingen:

«Hvilke erfaringer har gutter og jenter i videregående skole med bruk av sosiale medier og hvordan vurderer de forholdet mellom bruk av sosiale medier og psykisk helse?»

Forskningsspørsmål:

- *Hvilke sosiale medier bruker ungdom og hva bruker de dem til?*
- *Hva er ifølge ungdommene positivt og negativt med sosiale medier?*
- *Hva tenker ungdom om forholdet mellom sosiale medier og psykiske helseplager hos ungdom?*
- *Er det forskjell mellom gutters og jenters bruk av sosiale medier?*

4.1 Sosiale medier som grunnleggende infrastruktur

Flertallet av ungdommene som representerer utvalget i denne masteroppgaven brukte 3-4 timer hver dag på sosiale medier. En av guttene brukte sosiale medier 1 til 2 timer i løpet av dagen, mens ei av jentene kunne meddele at hun i gjennomsnitt brukte hele 7 timer eller mer hver dag. Gutten som på sin side brukte mindre tid på sosiale medier, brukte derimot lengre tid på å game. Utvalget benyttet seg hovedsakelig av Instagram og Snapchat, de brukte også Messenger og Youtube, i tillegg brukte samtlige tid på gaming.

Under transkriberingen og kodegrupperingen kom selvfølgheten av å ha tilgang på sosiale medier tydelig frem som en naturlig del av ungdommens hverdag. Det var gjerne gjennom de sosiale mediene at de kunne opprettholde kontakt og planlegge avtaler. Flere av informantene nevnte at deres dager var travle og bestod av mye skole og arbeid. Av den grunn hadde de ikke like mye tid til å treffe alle vennene sine så mye som de ønsket.

«Eva»: *«Alle har så sykt mye å gjøre og da går jo alt over på messenger og snapchat og sånn».*

Videre poengterte samtlige sosiale mediers nødvendighet i form av planlegging og kommunikasjon, og at det derfor kunne være vanskelig uten tilgang på sosiale medier.

«Alexander» meddelte at det for han ville være «*vanskeligere å kommunisere*» og jentene i gruppe 1, delte også de samme meningene og mente det ville være «*tungvint*» uten sosiale medier i hverdagen.

Bruken av sosiale medier forstås videre som noe de tok for gitt i det daglige, som et resultat av å alltid ha tilgang.

«Daniel»: «*Uten at du selv ser det er det en ganske stor del av dagen og det er naturlig at det tar en del av deg, i vår generasjon spesielt. Fordi det er litt vanskelig å gå uten sosiale medier i lengre perioder, med mindre du er på ferie et eller annet sted og ikke har tilgang*».

«Eva»: «*Vi er så sykt vant til det, så det blir på en måte en del av hverdagen vår*».

Sitatet til «Daniel» refererer til ungdommenes generasjon som at det skilte seg fra øvrige generasjoner spesielt. Både i forhold til om de brukte sosiale medier, i hvilken grad de brukte sosiale medier og hvordan de brukte sosiale medier. Dette var noe jentegruppene trakk frem og jentene i gruppe 1 assosierte deres bruk av sosiale medier med «*å være i en egen boble*», en slags generasjonsboble, hvor de gav uttrykk for at foreldrene ikke helt kunne forstå deres bruksvaner. «Denice» skildret mellom hennes bruk av Snapchat og morens, der hun selv fortalte at hun sendte mange «*kjempestygge bilder av seg selv, helt usminket og at voksne bare snappet hvis det var noe veldig spesielt, som at de var på ferie eller av en god middag*». Selv erklærte hun sitt og andre unges bruksmønster her som «*tørrsnapping*», der de sendte mange bilder uten mål og mening, frem og tilbake til hverandre. «Eva» ytret at «*moren ikke visste hva Instagram var*» og videre poengterte jentene at foreldrene ville ha blitt «*slitne*» dersom de skulle fulgt med og oppdatert seg slik som de unge selv gjorde. Jentene i gruppe 3 delte også flere av disse synspunktene og fortalte at «*voksne ikke visste hva som skjedde på sosiale medier*» («Gine» og «Ida»). Disse funnene tyder på at de ulike generasjonene benyttet seg ulikt av de ulike sosiale mediene og at foreldrene ikke forstod de unges bruksmønstre.

4.1.1 Oppsummering

Empirien viste at ungdommenes tilgang på sosiale medier var en selvfølgelighet og at det for dem ville være tungvint uten. De skilte mellom sitt eget og foreldrenes bruk av sosiale medier

og mente at foreldre ikke ante hvordan ungdom benyttet seg av sosiale medier, ungdommene befant seg i en såkalt generasjonsboble. Videre presenterer oppgaven ungdommenes bruk av sosiale medier.

4.2 Ulike sosiale medier – ulike sosiale praksiser

Funnene til dette kapitelet inkluderte alle kodene som sa noe generelt om ungdommens bruk av sosiale medier og de ulike sosiale mediernes praksiser. Deres bruk av sosiale medier handlet om å opprettholde kontakt med venner og familie, de brukte sosiale medier til å planlegge, kommunisere, følge med på andre samtidig som de postet og delte av seg selv og i tillegg brukte de dem som en informasjonskilde.

«Beate»: *«Det er veldig kjekt å se hva folk holder på med og legger ut og sånn».*

«Cathrine»: *«Man kan opprettholde kontakt med venner og familie (gjennom sosiale medier)».*

«Eva»: *«Generelt kan vi holde oss oppdatert på hva som skjer i verden, som for eksempel gjennom vlogger fra VG, Aftenbladet, liksom».*

Særlig la guttene vekt på at de brukte sosiale medier som er tidsfordriv så vel som underholdning.

«Christian»: *«Jeg bruker det (sosiale medier generelt) jo ofte som underholdning når jeg ikke har noe annet bedre å gjøre»*

Flere informanter kunne også innrømme at de benyttet sosiale medier fremfor det de egentlig burde gjøre, både på godt og vondt.

Et funn som kom tydelig frem gjennom kodegrupperingen var hvordan ulike sosiale medier representerte ulike bruksmønstre/sosiale praksiser. For ordens skyld presenteres de ulike praksisene knyttet til de ulike sosiale mediene hver for seg nedenfor.

4.2.1 Instagrams funksjon

Hovedsakelig mente ungdommene at de brukte Instagram for posting av bilder og videoer, der det var foretrukket å vise seg fra sine beste sider. Guttene la særlig vekt på at de brukte Instagram som *«billig underholdning»* i form av å se på videoer og memes («Christian»).

Gjennom bilde og videodelinger kunne ungdommene gi «*uttrykk for interessene sine*» så vel som innhenting av inspirasjon («Denice»). I tillegg brukte de Instagram til å «*følge med på andre folks liv*» («Beate»).

«Eva»: «*På instagram oppdaterer jeg meg på kjendiser og folk som jeg ikke er så nærme*».

Som vi så fremstilte ungdommene seg selv og deres hverdag fra sine beste sider på Instagram, der alt gjerne skulle fremstå perfekt:

«Beate»: «*Instagram skal jo være veldig perfekt, mye av det folk legger ut er jo ikke litt som i virkeligheten en gang. De legger bare ut høydepunktene og det som ser kjempeflott ut på instagram. Også er det egentlig ikke sånn i det hele tatt*».

De mente at det var lett å presentere en falsk presentasjon av seg selv på Instagram:

«Daniel»: «*Det er ganske enkelt å vise seg fram som om du er noe, men det er en litt sånn falsk representasjon av hva som egentlig er realiteten, fordi det er bare en video, et bilde eller noe sånt*».

Inntrykkene funnene gav var at informantene benyttet seg av Instagram som en plattform for selvpresentasjon, der alt virket «*perfekt*» utad. Ungdommene kunne dele kontrollerte aspekter av seg selv for å fremstå på en ønsket måte overfor følgerne sine. Ingen benyttet seg hovedsakelig av Instagram for å kommunisere direkte og privat med folk, men de benyttet seg kommentarer og likes som en form for offentlig kommunikasjon, der følgere kunne se hva den enkelte hadde kommentert på innleggene. Som kommunikasjonsmiddel foretrakk informantene Snapchat eller Messenger overfor Instagram.

4.2.2 Snapchats funksjon

Informantene kunne meddele at de primært benyttet seg av Snapchat til kommunikasjon og direkte bildedeling, ved å sende «*bilder med tekst*» eller videoer («Baard»). Mange brukte også Snapchat til å legge planer i gruppechatter eller med enkelte venner. Fra Instagram skilte bruken av Snapchat seg ut ved at kommunikasjonen på Snapchat i vesentlig grad handlet om en toveis kommunikasjon, av interaktiv karakter, mellom venner og vennegrupper. Her fant kommunikasjonen sted i et privat og lukket rom, i motsetning til åpne Instagramprofiler.

«Gine»: *«Instagram er der man viser en mer redigert utgave av seg selv, hvor man liksom er perfekt og på Snapchat kan man være mer ekte».*

At man kunne være mer ekte på Snapchat kunne forstås med at informantene delte både oppturer og nedturer: «*man sender bilder av at man griner liksom*» («Eva») og at man kunne søke trøst og støtte fra venner. Mens de gjennom «*Instagram forsøkte å vise seg fra den beste vinkelen*» («Baard»). Ut fra funnene knyttet til Snapchat og Instagram kan man gjerne forstå at man på instagram har «følgere», og på snapchat har man «venner». Dette kan igjen si noe om ulike roller og posisjoner (jamfør Goffmans dramaturgiske begreper) som igjen kan gi ulike utfordringer knyttet til psykisk helse. Utfordringer knyttet til bruk av sosiale medier og psykisk helse kommer vi tilbake til under oppgavens del «4.3 Sosiale medier og psykisk helse».

Jentene i gruppe 1 kunne også meddele at de benyttet sosiale medier som tidsfordriv, særlig plattformen Snapchat i form av «*tørrensapping*» som også nevnt ovenfor:

«Denice»: *«Kanskje det mest patetiske vi gjør på snap, er tørrensapping, hvor vi bare sender bilder frem og tilbake, det er jo kjempeteit, men vi gjør det jo fordi om».*

Av ren underholdning benyttet ungdommene, særlig jentene, seg av Snapchat til å følge med på vlogger, der det ble «*vist sider fra dagliglivet*» eller «*morsomme*» hendelser («Beate» og «Gine»). Funnene viste altså en forskjell innad i bruken av Snapchat, og denne siden strakk seg over den private og interaktive siden til noe mer abstrakt og allment. Jentene kunne meddele at de selv og noen gutter kunne benytte seg av Snapchat for å meddele at de hadde postet nye bilder på Instagram eller VSCO (en bildeapp, der du kan dele og redigere bilder, men man kan ikke like eller motta likes), i et håp om at vennene ville gi bildene oppmerksomhet i form av delinger, likes eller kommentarer.

4.2.3 Facebook og Messengers funksjon

Alle ungdommene kunne konstatere at de i liten grad benyttet seg av Facebook og dersom de brukte det var det hovedsakelig i forbindelse med jobb eller skolearbeid. De benyttet seg derimot i større grad av messenger (chattefunksjon på Facebook).

«Cathrine»: *«Messenger er mye mer brukt enn facebook, blant oss i hvert fall. Vi bruker det til å planlegge i grupper og bursdager, du inviterer til bursdager i messenger for det er mer høytidelig enn Snap på en måte».*

De benyttet seg primært av messenger for kommunikasjon og planlegging, en til en, eller via gruppechatter.

«Alexander»: *«Jeg er med i en gruppechatt på messenger der vi planlegger alt, hvor vi skal være i helgen og sånt».*

Gjennom gruppechatter kunne de spare tid og samtidig forsikre seg om at alle fikk med seg hva de skulle og når de skulle møtes. Det som skilte seg fra Snapchat var at samtalene på Messenger var lagret på ubestemt tid og de kunne finne tilbake til det som var avtalt tidligere, kontra på Snapchat der samtalene ikke kunne lagres i mer enn i 24 timer.

4.2.4 Youtube og gaming

Youtube ble hovedsakelig referert til som en underholdningskanal, der man kunne se videoer og for eksempel følge influensere via vlogg. Et par av guttene benyttet seg gjerne av Youtube som et tidsfordriv og noen av jentene i gruppe 1 kunne meddele at det var *«kjekt å se på youtube»* og å *«følge med»* på ulike influencere.

Youtube viste seg å være noe guttene snakket mest om kontra jentene, men de var likevel usikre på om de ville definere Youtube som sosiale medier. «Daniel» meddelte at han syntes det kunne kategoriseres som det, *«da brukere av Youtube kunne legge ut bilder, der de spurte følgerne sine om visse ting og at det derfor begynte å ta en form som et sosialt medie».*

«Baard» tenkte på sin side annerledes, da Youtube for han primært var en kilde for å se på videoer som underholdning. Et par av informantene medelte også at de kunne innhente inspirasjon fra Youtube, som ved at en av guttene fortalte at han sjeldent brukte tid på gaming, men at han av og til etter å ha sett på Youtube kunne bli fristet til å begynne å spille igjen, da det gav han *«motivasjon»* («Baard»).

Gaming var noe ungdommene i størst grad benyttet seg av som underholdning, tidsfordriv og ikke minst ferdighetstrening. Likeså kunne de gjennom spillene kommunisere med venner over nettet, og derfor så de på gaming som en form for sosiale medier. De kunne både ha kontakt med venner, bekjente og ukjente fra hele verden gjennom Streaming og Discord (gamingsentrert Skype). Ofte kunne de spille på lag med venner online, ellers så møttes de hjemme hos hverandre for å spille sammen. Et par av jentene i gruppe 3, kunne gjerne trekke med seg *«konkurransinstinkt fra spillene inn i hverdagen»* («Karianne») hvor de ville være opptatt av å vinne eller av å prestere best mulig også utenfor spillene.

4.2.5 Oppsummering

Instagram og Snapchat var av de mest benyttede sosiale mediene. Seg imellom skilte Snapchat på sin side som en mer interaktiv og privat kommunikasjon mellom venner. Samtalene og chattene kunne finne sted enkeltvis eller i grupper. På Instagram handlet det i størst grad om å dele kontrollerte sider av seg selv, så vel som å følge med på andre. Kommunikasjonen var i større grad offentlig, i form av kommentarer og likes på bilder som flere kunne se. Snapchat ble hovedsakelig brukt som et kommunikasjonsmiddel og direkte bildedeling, så vel som underholdning. Samtalene var nærere og mer privat enn på Instagram. Gjennom Snapchat kunne informantene fremstille seg selv mer ekte, i motsetning til Instagram hvor de presenterte et mer kontrollert og redigert bilde av seg selv. På Snapchat hadde ungdommene «venner» og på Instagram hadde de «følgere». Messenger ble hovedsakelig brukt som et kommunikasjonsmiddel og som en plattform der de kunne legge planer med vennene sine, både enkeltvis og i grupper. Youtube og gaming ble primært brukt som underholdning. Hvor den største forskjellen i bruksmønsteret var at gamingen gav rom for kommunikasjon og ferdighetstrening.

4.3 Sosiale medier og psykisk helse

Ungdommene trakk frem deres positive syn knyttet til sosiale medier og påpekte at de sosiale mediene var viktig for å holde kontakt og kommunisere med venner og familie. Dette var viktig både når det gjaldt å opprettholde kontakt med venner boende på tvers av Norge og i andre land, så vel som kommunikasjon med venner og familie i nærområdet. De sosiale mediene kunne benyttes positivt som oppdateringstjenester og underholdning. I tillegg nevnte særlig jentene i gruppe 1, at de kunne bli positivt påvirket av influencere på Instagram og Youtube som fremmet den naturlige kroppen og de ekte siden av seg selv. Dette kunne bidra til at jentene kjente seg igjen i den virkelige virkeligheten, som igjen kunne være med på å «*forme dem til en bedre person*» («Eva»).

Sosiale medier ble forstått som den eneste plattformen der alle venne kunne være tilgjengelig samtidig:

«Eva»: *«Jeg merker jo sånn generelt å planlegge ting, er jo på et helt annet nivå holdt jeg på å si, vår gjeng er jo veldig dårlig på å samles for eksempel, fordi alle har så sykt mye å gjøre og da går jo alt over på messenger og snapchat og*

sånn. De eneste plattformen av alle der alle er tilgjengelig liksom. Så det er jo litt sånn vi kommuniserer, på sosiale medier».

Her kunne det vært rimelig å forstå sosiale medier som en «inkluderende plattform», nettopp fordi det gav rom for at alle kunne være tilgjengelige og inkludert, selv om de ikke lot seg gjøre å treffes i det daglige. «Gine» fra det 3 intervjuet mente også at folk «ikke ville være like gode venner på tvers av bydeler» uten denne tilgangen, da avstanden var for stor til å kunne treffes ofte. Dette poengterte sosiale mediers inkluderende aspekt, ved at man kunne opprettholde og pleie vennskap gjennom dem.

På den andre siden viste et av funnene til sosiale mediers «nødvendighet», da mangelen på dette kunne føre til utenforskap. Flere av informantene delte erfaringer der de «ville hengt bakpå», «vært mindre oppdaterte» og «følt seg utstøtt» dersom de ikke var på sosiale medier. Noen av jentene i gruppe 1, illustrerte dette:

«Denice»: *«Jeg føler at det har blitt veldig normalisert, det er sånn hvis du ikke har snapchat eller instagram så blir det litt sånn «har du ikke?»».*

«Beate»: *«Du blir liksom litt utstøtt».*

«Eva»: *«Hvordan skal du kommunisere liksom? Du detter litt av på en måte».*

Ungdommene refererte til flere negative sider ved sosiale medier knyttet opp mot psykisk helse, noe som var mer omfattende og dreide seg følgelig om mobbing over nett, utestenging, kropps og prestasjonspress, dårlige opplevelser og påvirkning av negativ karakter. Selv om informantene var klar over at sosiale medier kunne påvirke dem negativt, fortsatte de å «bruke det» («Denice»). Særlig kom Snapchat og Instagram verst ut når det gjaldt ungdommenes syn på sosiale medier knyttet opp mot psykisk helse. Hovedpunktene de trakk frem med tanke på psykisk helse og sosiale medier vil følgelig bli presentert.

4.3.1 Mobbing, utestenging og misforståelser på sosiale medier

Når det kom til sosiale medier generelt, kunne de alle meddele at det verste de kunne tenke seg med sosiale medier var mobbing, baksnakking og utestenging, der «det var mye lettere å mobbe noen på nett enn i virkeligheten» («Cathrine»). «Daniel» mente og at de var lettere å skrive ting på nett «uten å gå gjennom et filter» da anonymiteten kunne forårsake at folk «ikke brydde seg eller tenkte over» hva andre måtte oppleve som et resultat av negative kommentarer. Ei av jentene på gruppe 3, meddelte at hun ikke brukte sosiale medier så mye

da hun hadde dårlige erfaringer med det, særlig referer hun til en vond opplevelse gjennom Snapchat:

«Helene»: *«Jeg bruker egentlig ikke å være så mye inne på sosiale medier, på grunn av dårlig opplevelse med det på barne- og ungdomsskole og i begynnelsen av 1 klasse. Da var det sånn, folk inviterte flere folk i sine bursdager og så la de sånn på mystory (snapchat) i fra bursdagen. Også tenkte jeg «hæ, hvorfor er ikke jeg invitert».*

Samme informant fortalte at dette gjorde henne oppriktig lei seg og gav henne en følelse av at ingen ville ha henne. Det å ikke bli invitert i seg selv kan være sårt for enhver, men opplevelsen av å se de andre ha det kjekt uten deg kan forsterke inntrykket ytterligere. Mobbing og utestenging kan føre til mye vondt og jentene i begge gruppene trakk frem at det fantes nettverk og plattformer der folk delte sine selvmordstanker, og i noen tilfeller hadde det gått så langt at folk hadde begått selvmord gjennom sosiale medier. Dette syntes de var fryktelig leit, og de gav uttrykk for at det var skremmende å vite at sosiale medier kunne gi rom for at slike dystre tanker kunne bli en realitet.

Videre trakk ungdommene frem ulikheter mellom kommunikasjon i virkeligheten og på sosiale medier, der man gjennom sosiale medier manglet de samme egenskapene som kommunikasjon ansikt til ansikt. Alle gruppene kunne være enige i at kommunikasjon på nett manglet evnen til å se den andres reaksjon i form av kroppsspråk og ansiktsuttrykk, men også stemningsleie. Og på nevnte årsaker kunne misforståelser oppstå.

«Cathrine»: *«Jeg klarer ikke å diskutere på snapchat. Da blir jeg skikkelig sur og misforstått. jeg må ringe».*

Jentene var enige i det og at man kunne tolke det som ble skrevet ulikt:

«Alma»: *«Der jo en tekst du tolker det jo annerledes. For eksempel: hvis jeg hadde sendt en melding til deg så kan jeg tolke den annerledes enn hva du hadde gjort, for meg høres det ikke frekt ut, men for deg kan det høres kjemprefekt ut».*

«Cathrine» ytret at «man måtte kjenne personen» man kommuniserte med og at man lærte hverandre å kjenne gjennom kommunikasjon på nett i form av bruk av «emojier». Dersom personen til vanlig brukte mange emoji, men plutselig ikke brukte dem, kunne de andre

tenke «*om hun er sur eller?*» («Cathrine»). Det er lett å forstå at flere av informantene på bakgrunn av dette kunne føle seg misforstått gjennom sosiale medier.

4.3.2 Sammenligning, kropps og prestasjonspress på sosiale medier

Alle gruppene kommenterte at sosiale medier kunne skape et press i form av kropps og prestasjonspress på ulike arenaer. Informantene i guttegruppen mente at både Instagram og Snapchat var to arenaer der kroppspress kunne bli svært aktuelt. Særlig mente de at Instagram og sine «*Instagrammodeller*» kunne skape et unøyaktig bilde av virkeligheten, der «*virkeligheten*» ble presentert fra sine beste sider, uten at det gjenspeilet det ekte. Flere av jentene meddelte at det var viktig at bildene de la ut på Instagram skulle være fine og at de på den måten søkte en form for bekreftelse gjennom «*likes og kommentarer*». Noen av jentene hadde kjent at de til tider følte et press på å legge ut bilder, der det handlet om å få flest likes i en «*konkurranse om hvem som var finest*» («Ida»).

«Beate»: *«Jeg blir jo dritsliten av det der, sant. Det er jo sånn at hvis jeg først skal legge ut et bilde, da forventer jeg jo at det skal være fint og at jeg skal få mye likes».*

Samme informant fortalte at hun redigerte bildene sine før hun la dem ut og var konstant opptatt av at bildene skulle fremstå perfekt. Etter å ha postet bildet oppdaterte hun siden på Instagram gjentatte ganger for å sjekke om hun hadde fått flere likes. Hvis ikke slettet hun det, da hun mente at bildet ikke kunne ha vært fint nok. Samtlige informanter syntes det var negativt at man gjennom sosiale medier kunne bli «*veldig opptatt av likes og oppmerksomhet*» («Gine», «Helene» og «Ida»). Flere av jentene påpekte at det konstante presset om at alt skulle fremstå perfekt ikke var sunt. Guttene mente at man postet bilder av det som var spennende, som igjen kunne føre til at andre følte at deres liv var mindre interessant. Dette kunne igjen resultere i et prestasjonspress der det handlet om å vise til spennende aktiviteter og et interessant liv.

Samtlige informanter mente også at det var lettere å sammenligne seg selv med andre på sosiale medier.

«Gine»: *«Man ser jo andre folk, man presenterer jo en annen side av seg selv. Så det er jo mest det at man ser den perfekte siden og at det er lett å sammenligne seg selv med dem».*

Samme person fortalte også at det var mye forskning og informasjon som viste at det var et «*faktum at unge sammenligner seg selv, og at det blir enklere å tenke: hvorfor har ikke jeg det*».

4.3.3 Andre negative sider knyttet til sosiale medier og psykisk helse

I tillegg til de overnevnte underkapitlene syntes særlig jentene at det var for mye redigerte innhold på Instagram, noe de kunne kjenne at de ble «*slitne*» og i «*dårlig humør*» av. «Gine» fortalte at hun kunne bli i dårlig humør dersom hun brukte for mye tid på de sosiale mediene. Hun valgte derfor å legge fra seg telefonene når hun kjente at de sosiale mediene gikk utover humøret hennes. Samtlige i gruppe 1, syntes det var slitsomt at de ofte måtte oppdatere andre venner gjennom sosiale medier som ikke var til stede, noe som igjen gikk utover den «*sosiale settingen*» de befant seg i («Eva»). I tillegg til kunne samtlige informanter vise til mangel på nok søvn, da de ved leggetid kunne oppdaterte seg på sosiale medier uten å være helt klar over at timene gikk. Noe som resulterte i at de ikke sovnet før langt på natt og igjen måtte opp tidlig neste dag. I tillegg trakk særlig noen av jentene frem at de forventet et bestemt antall likes dersom de la ut et bilde, hvis ikke slettet de det.

«Beate»: *«Det har liksom blitt litt sånn, at man er avhengig av likes og kommentarer».*

4.3.4 Oppsummering

Det som ungdommene trakk frem som viktig og positivt med sosiale medier knyttet opp til psykisk helse var som vi har sett muligheten for å kommunisere og opprettholde kontakt med venner og familie. Informantene viste også til at de kunne bli positivt påvirket gjennom sosiale medier, der influencere presenterte den naturlige kroppen, fremfor en redigert og filterbelagt fremvisning. På den ene siden viste empirien til sosiale medier som en inkluderende plattform der alle kunne være tilgjengelige for kommunikasjon og på den andre siden kunne det føre til utenforskap dersom man ikke hadde denne tilgangen. Det mest negative med sosiale medier omhandlet mobbing, utestenging, kropps og prestasjonspress, i tillegg til påvirkning av negativ karakter. De mente at det kunne være lettere å mobbe noen bak en skjerm, kontra ansikt til ansikt. Utestenging kunne fremtre tydeligere gjennom sosiale medier, da bilder fra arrangementer og lignende ble delt uten at enkelte personer fikk være med, men måtte nøye seg med å se det gjennom sosiale medier. I tillegg til å føle på press og å være opptatt av antall likes og kommentarer kunne informantene meddele at bruk av sosiale

medier kunne være slitsomt og medføre til dårlig humør. I tillegg kunne bruk av sosiale medier og trangen til å måtte holde seg oppdatert føre til søvnmangel.

4.4 Den kjønnsdelte virkeligheten

Gjennom denne masteroppgaven var det ønskelig å se om jentene og guttene hadde et ulikt bruksmønster når det kom til de sosiale mediene, selv om utvalget gav en skjev fordeling, kunne funnene presentere det som var relevant for denne gruppen. Funnene kunne tyde på at det var noen betydelige forskjeller, noe informantene selv kunne bekrefte.

I funnene fremgikk det at guttene brukte mer tid på gaming enn jentene. En av guttene kunne tenke seg at det hadde å gjøre med «samfunnsroller for hva som var naturlig» («Daniel»). Samme informant presiserte at det var mer normalt for gutter enn for jenter å drive med gaming. Samfunnet kunne da se på det som unaturlig dersom ei jente gamet og at det igjen kunne føre til at jentene følte seg unormale, som der igjen kunne gå på akkord med det å passe inn i samfunnet. «Christian», kunne tenke seg at spillene ville bli mer akseptert blant jentene «dersom det ble en trend og at de mest populære jentene begynte å spille regelmessig». De tre jentene som hadde kommentert at de hadde eller drev på med gaming, kunne alle meddele at det var svært underholdende og sosialt. «Alexander» trakk frem forskjeller mellom gaming og spill via mobil slik som candy crush, og mente at det var flere jenter som spilte via mobilen enn guttene, men at dette ikke var noe som ble belyst ellers i samfunnet.

«Christian» «Vi gjør jo mer eller mindre det samme, vi sitter og ser på en skjerm, det er bare forskjellige varianter og bruk av tid».

Her ble det referert til at jentene så på Netflix eller sosiale medier, som i form av Instagram og guttene brukte tid på å game. «Baard» mente at dersom «ei jente satt og så på at en influencer snakket om kroppen sin og at en gutt spilte i noen timer, ville det selvfølgelig skape en forskjell». Her ønsket han å trekke frem psykisk helse, der han tenkte at jentene i dette tilfellet i størst grad ville bli negativt påvirket, fremfor guttene som spilte med andre venner som underholdning.

Et par av guttene mente at de gjennom gamingen kunne få mer nytte ut av det, ved at de «trente seg selv på å bli bedre», enn jentene som «bare så på en skjerm» («Daniel»).

«Eva»: «Men jeg føler at jentene får «dere er mye på sosiale medier», ja, vi er det, de gamer liksom, så jeg føler jo det veier litt opp».

Dette kunne tolkes hen til en tanke om et felles syn på forskjellen mellom jenter og gutters bruk av sosiale medier, der guttene gamet og jentene var mer på andre sosiale medier. I funnene viser gamingen seg som å være den største forskjellen mellom gruppene. Likevel trekker gruppene frem at *«de brukte akkurat de samme sosiale mediene, bare på forskjellige måter»* («Alma» og «Beate»). Eksemplene de trakk frem var at guttene kunne bruke sosiale medier til å følge med på sport og trening, mens jentene gjerne fulgte med på influencere og venner. Forskjellene handlet om *«ulike interesser»* («Beate»). Som vi så under oppgavens underkapittel «4.2.4 Youtube og gaming», kom det frem at guttene omhandlet og brukte Youtube mer enn hva jentene gjorde. Jentene i gruppe 3 hadde en formening om at guttene brukte Instagram til å *«flekse»* kropper, klær og materielle ting, mens jentene på sin side *«flekset ansiktene sine»* med bruk av *«sminke og sånne ting»* («Ida»). For jentene kunne det handle om å søke bekreftelse fra andre jenter og for guttene kunne det handle om å få bekreftelse eller status fra andre gutter.

«Ida»: *«Jeg tror at vi (jentene) legger mer ut for andre jenter enn for gutter, på en måte».*

«Gine»: *«Jeg føler at gutter konkurrerer mer og mer med andre gutter enn de gjør for jenter på en måte».*

Jentene i begge gruppene kunne også tenke seg at det måtte være vanskelig for guttene da sjeldent kunne innrømme usikkerhet. De trakk frem at guttene også kunne bli påvirket av det de så på sosiale medier, særlig når det gjaldt kropp og trening, noe som også ville være *«sårt for dem»* («Denice»). *«De ser jo mange fitte (trente) gutter og føler at de må leve opp til det»* («Gine»). Det var stor enighet i alle gruppene om at jenter var mer åpne om følelser enn gutter. Som vi har sett var det også stor enighet om at alle kunne bli påvirket av hva de så på sosiale medier, men at det varierte mellom hver og en. Generelt snakket alle gruppene om at jentene var mer åpne enn guttene når det gjaldt følelser, og at guttene kunne være *«redde for å bli sett ned på»* dersom de uttrykte for mye følelser («Alma»). Dette trakk de frem som et generelt grunnlag og ikke bare noe som gjaldt for sosiale medier i seg selv.

4.4.1 Oppsummering

Den største forskjellen viste seg å være at guttene brukte tid på gaming og jentene brukte mer tid på Sosiale medier. I tillegg brukte guttene mer tid på Youtube enn jentene. Det var også en forskjell i hva de la ut, hva eller hvem de fulgte og alle var de enige i at begge kjønnene kunne

bli negativt påvirket av det de så på sosiale medier, men at jentene var mer åpne om det. Samtlige informanter mente at gutter postet bilder for andre gutter, mens jenter postet bilder for andre jenter, i søken på bekreftelse.

5.0 Diskusjon

I dette kapitlet skal jeg diskutere studiens funn i lys av presentert teori og tidligere forskning. Først diskuterer jeg hvorvidt ulike sosiale medier kan gi rom for ulike praksiser og posisjoner i lys av Goffmans begreper. Deretter diskuteres ulike konsekvenser ved bruk av sosiale medier i henhold til tidligere forskning og presentert teori. Til slutt diskuteres funnene av hvilke sosiale medier ungdommene benyttet seg av og hvordan denne bruken skiller seg mellom de ulike kjønnene knyttet opp mot tidligere funn.

5.1 Ulike sosiale medier gir rom for ulike sosiale praksiser og ulike posisjoner

Funnene i denne studien viste at bruk av ulike sosiale medier kunne medfølge ulike sosiale praksiser (bruksmønstre) og posisjoner. Ungdommenes bruksmønstre i sosiale media samsvarte med Medietilsynets (2018) undersøkelser om at ungdom i størst grad benyttet seg av Instagram og Snapchat. I tillegg benyttet ungdommene seg av Youtube, Messenger og Gaming (diskusjonens del 5.3, skiller mellom bruk av de ulike sosiale mediene knyttet til de ulike kjønnene). I denne studien fant jeg ut at ungdommene var opptatt av hvordan de presenterte seg selv utad gjennom Instagram. Informantene kunne vise til at de var opptatt av hva andre tenkte om bildene deres og at de ofte kunne redigere bildene før de la dem ut. Dette kan knyttes opp mot Goffmans begreper, der disse begrepene har et interessant ståsted i beskrivelsen av som skjer på de sosiale mediene, både foran og bak fasaden.

Brukere av sosiale medier har en egen rolle, både som publikum, men og som underholdere på scenen. Selve scenen forstås som der handlingene finner sted, gjennom de sosiale mediene. Her fremtrer man for følgerne sine uten å se dem direkte, der følgere forstås som publikum. Det er dem rolleutøverne deler sine innlegg med. Selv om underholderen ikke kan se publikum direkte, kan publikum likevel legge igjen respons i form av likes og kommentarer, som viser at de har sett innlegget og derfor innehar en rolle som publikum. Vi har begrepene frontstage og backstage, der frontstage assosieres med å være «på» sosiale medier/på scenen,

hvor man poster, deler og legger ut innlegg for å fremstå på en bestemt måte. Backstage kan forstås som det som skjer bak skjermen eller gjennom sosiale medier i fortrolighet med andre. Man kan befinne seg backstage ved å distansere seg fra de sosiale mediene. En kan også være på de sosiale mediene, men «bak kulissene» sammen med andre trygge personer, for eksempel gjennom en fortrolig gruppechat mellom nære venner. Begrepet inntrykkskontroll forstås i denne sammenheng som hva den enkelte gjør for å fremheve sine innlegg gjennom de sosiale mediene.

Gjennom de ulike sosiale mediene kunne ungdommene dele sider av seg selv med omverdenen. Hvordan de valgte å fremstå og hva de valgte å dele med hvem, varierte etter hvilket sosialt media de brukte, om de forholdt seg backstage eller frontstage, hvilken «scene» de fremførte på og for hvem som var å anse som publikum. Ungdommene valgte å dele mer ekte sider av seg selv på Snapchat, mens de derimot på Instagram valgte de å presentere en mer perfekt versjon av seg selv («Gine»). Kan man anse disse to ulike plattformene som to ulike sosialiseringarenaer? Gjennom Instagram vises det til en rolleutøvelse på frontstagenivå. Her handlet det om å vise seg fra sine beste sider for å oppnå likes. Noen av ungdommene benyttet inntrykkskontrollerte effekter i form av at de kunne redigere bildene sine i et forsøk på å fremstå perfekt utad ovenfor følgerne sine (Goffman, 1992, s. 208). På den måten kunne de samle inn likes og/eller kommentarer som igjen gav dem og publikum en veiviser for hvor «fint» bildet var («Beate»). Instagram kan ifølge denne studien forstås som en plattform der ungdom søker bekreftelse og anerkjennelse fra følgerne sine, forstått som publikum. Selv kunne de bli påvirket og påvirke andre gjennom bevisste bildedeling, likes og kommentarer. Guttene i denne studien mente at ungdom valgte å poste bilder som utad gav et inntrykk av at de levde et spennende og interessant liv. Denne fremtoningen kunne ifølge studien til Cramer og Inkster (2017, s. 8) ha en sammenlignende effekt, der andre ungdom sammenlignet seg selv og sine liv med det som ble lagt ut på sosiale medier.

På Snapchat delte ungdommene i denne studien ofte uredigerte og mindre flatterende bilder med nære venner og familie. Informantene fortalte også at de kunne sende bilder av seg selv der de gråt og trengte trøst av vennene sine. For at man skal kunne benevne Snapchat som backstage, måtte trygghet, omsorg og lojalitet være til stede, noe som viste seg ved at ungdommene stolte og var trygge på at de kunne fremstå som mer ekte (Goffman, 1992, s. 189). Ungdommene fortalte også at de benyttet seg av Snapchat for å følge med på andres vlogger der det var vanlig å dele hverdagslige eller morsomme hendelser. Kan det tenkes at man kan skille mellom bruk av Snapchat blant nære venner og blant følgere? Det vil vel være

naturlig å tenke seg til at ungdom med et stort antall følgere, tok bevisste valg med hensyn til hva den enkelte delte, la ut, filmet, sa og hadde på seg? Særlig kan dette tenkes å være reelt, da man gjennom sosialiseringprosessen opptrer etter hva samfunnet anser som ålreit i form av at ungdommene gjerne ønsker å nå ut til publikum på en bestemt måte (Goffman, 1992, s. 96, Kvello, 2012, s. 19-21 & Schiefloe, 2011, s. 288). Spiller publikum i form av hvem de er og hvor mange de er, en rolle for om underholderen fremtrer frontstage eller backstage? Vi vet nå at dem som er publikum har en betydelig rolle for om «underholderen» opptrer backstage eller frontstage, og det vil vel være antagelig å tro at også antall følgere spiller en betydelig rolle, nettopp fordi at underholderen skal føle seg avslappet og trygg for å befinne seg backstage (Goffman, 1992, s. 97-98 & Lien Rysstad, 2016). En kan gjennom det overnevnte forstå at ungdommenes venner fremstår som publikum for Snapchat, og at følgere er dem som fremstår som publikum for Instagram. Likevel kan man både ha venner på Instagram og følgere på Snapchat.

Youtube og messenger har også en betydning for hvordan enkelte fremstiller seg selv i form av tekst, innhold, uttrykk og visuelle karakterer. Gjennom Youtube kan man som publikum både kommentere, like eller trykke «dislike» for å vise hva man synes om innholdet i videoen. Den som representerer noe gjennom Youtubekanalene sin velger gjerne hva han eller hun ønsker å legge frem. Her kan alt fra bakgrunn, klær, sminke, mat og lignende være eksempler på «inntrykkskontroller». Også her, som på Instagram, er den som poster innlegg gjerne opptatt av hva følgerne/publikum ønsker å se. De som følger med og ser videoene har også en rolle som publikum. I form av hvilke valg de foretar seg når det kommer til å like, «dislike» og kommentere. På messenger er det vanlig å chatte med hverandre, samtidig som appen gir mulighet for videosamtaler og ringefunksjoner. Ungdommene i denne studien benyttet seg hovedsakelig av Messenger for å planlegge og avtale med venner. Messenger kan gjennom denne studien forstås som en mer formell sosialiseringsarena, da informantene selv valgte å benytte seg av Messenger som en invitasjonskanal («Cathrine»). Er det da grunn til å forstå Messenger som en frontstageopptreden, i form av at ungdommene ønsket noe bestemt med sine handlinger i form av avtaler og invitasjoner?

Som vi så under oppgavens presentasjon av teori, følger vi alle en livslang sosialiseringssprosess der vi utvikler oss til å bli den vi er. Vi utvikler våre holdninger, hva vi står for og hva vi anser som akseptabelt i møte med andre individer i samfunnet (Kvello, 2012, s. 31). Vi innehar en rolle som en del av samfunnet og nærmiljøet. Rolleutøvelsen vår kan endre seg mellom de ulike arenaene man ferdes på, og hvem man befinner seg sammen

med. Dette vil naturligvis også gjelde gjennom de ulike sosiale mediene i og med at man fremstår på ulike måter foran publikum (Goffman, 1992, s. 12 og 96 & Schiefloe, 2011, s. 324). I denne studien ser man en forskjell i hvordan ungdommene opptrådte, om de valgte å benytte seg av inntrykkskontroller og at hvem som var å anse som deres publikum hadde en betydning. Skillet mellom venner som en del av backstage fenomenet og følgere som en del av publikum har blitt diskutert. Gjennom de ulike sosialiseringarenaene på sosiale medier, ser man at ungdom opplever mobbing og utestenging. Dette stemte både med funnene i denne oppgaven og med tidligere studier (Bakken, 2018, s. 112 & Cramer & Inkster, 2017, s. 11). Videre diskuterer oppgaven funnene knyttet til bruk av sosiale medier og ulike konsekvenser.

5.2 Bruk av sosiale medier kan gi ulike konsekvenser

Til tross for at Instagram og Snapchat har vist seg å være de mest populære appene, var det også disse som viste seg å ha verst innflytelse på ungdoms psyke (Cramer & Inkster, 2017). På den ene siden kunne sosiale medier påvirke ungdommenes mentale helse positivt i form av at ungdommene kunne kommunisere og opprettholde kontakt med venner og familie, noe som viste seg å være viktig for dem. Dette samsvarer med funn fra andre studier som presentert under tidligere forskning (Bakken, 2018, Castellacci & Tveito, 2017, Medietilsynet, 2018 & Sørvik Brattøy et al., 2019). Tilgangen på sosiale medier gav en plattform der alle kunne være tilgjengelige («Eva»). I tillegg ble det nevnt at sosiale medier kunne ha en positiv innvirkning, der influensere fremmet den naturlige kroppen og de ekte sidene ved seg selv («Eva»).

På en annen side viste funnene at bruk av sosiale medier kunne føre til negative utfall for den psykiske helsen hos ungdommene. Mobbing og utestenging var det verste ungdommene kunne tenke seg når det kom til sosiale medier og at det var noe som dessverre forekom. Ei av jentene i denne studien fortalte at hun gjennom storyer (billedelingsfunksjon som varer i 24 timer, både på Snapchat og Instagram) kunne se at klassekamerater var samlet til bursdager og andre sosiale sammenkomster uten at hun selv var invitert. At noen velger å utestenge enkeltindivider, men poster innlegg fra fester på sosiale medier, er et undrende fenomen. Det undres om hvorvidt at disse billedelingene fra sammenkomster er viktige å vise frem til følgerne/publikum, slik at livene deres fremstår som spennende og interessante. Kan det da tenkes at det er viktigere å vise flertallet hva de gjør, enn å «skjule» for den ene at han eller hun ikke er inkludert? Samtlige informanter i gruppe 1 meddelte som nevnt at de ofte oppdaterte andre venner som ikke var til stede, noe som på en side kan besvare dette

spørsmålet. At den som står på utsiden og ikke får være med, kan gjennom de sosiale mediene få en forsterket påminnelse om at han eller hun ikke er inkludert både gjennom de sosiale mediene, men også i det virkelige livet. I form av bestemte inntrykkskontroller gjennom sosiale medier og oppstilte bilder, kan innlegg fra sosiale sammenkomster virke enda mer praktfulle enn hva de faktisk var, jamfør hva ungdommene fortalte om det å dele en perfekt side av seg selv på Instagram. Kan det tenkes at andre som medregnes som publikum eller følgere også føler en form for utenforskap og ensomhet dersom de ser at andre deler sine interessante og spennende liv på sosiale medier? Guttene i denne studien mente at man i enkelte tilfeller kunne sammenligne seg selv og sine liv med det de så på sosiale medier og at det derfor kan være rett å tro at sosiale medier kan føre til negative virkninger hos den enkelte.

At sosiale medier skaper rom for at mobbing og utsetning kan finne sted, kunne både studien til Cramer og Inkster (2017) og studien til Seabrook og medforfattere (2016) bekrefte. Årsaken til at mobbing fant sted på sosiale medier hadde å gjøre med at det var «*lettere å mobbe noen på nett enn i virkeligheten*» («Cathrine»). I tillegg kunne det å være anonym ligge til grunn for at «*enkelte ikke brydde seg eller tenkte over*» hva mobbingen gjorde med andre («Daniel»). Det med at anonymitet kunne ligge til grunn for at mobbing finner sted på nett er interessant, nettopp fordi dette er noe Bakken (2018) også fant som årsak i sin studie. Kan det tenkes at mobbing gjennom Snapchat lettere finner sted, enn på Instagram? Da Snapchat har en mer lukket kommunikasjonsvirksomhet enn den mer åpne kommunikasjonen med synlige kommentarer på Instagram? Er det «venner» eller følgere som driver med mobbingen? Med andre ord: er det venner, klassekamerater, bekjente, eller er det følgere som aldri har møtt dem i virkeligheten, men som gjennom de sosiale mediene følger dem? Kan det tenkes at mobbing skjer i like stor grad på Instagram og Snapchat? Etter endt datainnsamling og bearbeiding av data, ser jeg at jeg skulle ha spurt mer spesifikt om å skille mellom de ulike sosiale mediene, når det var prat om mobbing og utestenging for å se om disse faktisk utspilte en forskjell og eventuelt hvordan.

At kommunikative misforståelser kunne oppstå på sosiale medier, samsvarer både med denne studien og med studien til Seabrook og medforfattere (2016). Ungdommene viste at de lærte hverandre å kjenne gjennom chatter og skriftlig kommunikasjon, gjerne i form av emoji'er. Likevel kunne misforståelser oppstå, i den forstand at ungdommene tolket ulikt. I følge Seabrook og medforfattere (2016) kan interaksjon gjennom sosiale medier være like kompleks som kommunikasjon ansikt til ansikt. Ungdommene i denne studien trakk frem at

kommunikasjon på sosiale medier derimot manglet effekten av å se den andres motreaksjon på det som ble kommunisert, noe som igjen kunne føre til misforståelser («Cathrine»).

Informantene meddelte også at for dem kunne sosiale medier skape stress og pressmomenter, der de merket at de kunne sammenligne seg selv med andre. Dette samsvarte med funnene til Dietrichson (2018) og Eriksen med medforfattere (2017). I tillegg kunne de bli slitne og i dårlig humør av å være for mye på sosiale medier («Gine»). Dette er interessant da andre forskere ønsker å vite hva som er årsaken til at noen studier finner en sammenheng med antall tid brukt på sosiale medier og sammenheng med psykiske plager (Scott & Cleland Woods, 2019). «Gine» kunne fortelle at dersom hun merket at hun ble i dårlig humør, valgte hun å legge fra seg de sosiale mediene. Dette kan kobles opp mot risiko og beskyttelsesfaktorene, nettopp fordi Gine viste til en strategi som for henne funket mot de negative påvirkningene fra sosiale medier (Helgesen, 2013, s. 150-151). Det kunne ha styrket oppgavens funn dersom jeg hadde stilt flere utdypende spørsmål om hvorfor informantene kunne kjenne på et «dårlig humør» av å være for lenge på sosiale medier.

Ei av jentene fra det første intervjuet som benyttet mest tid på sosiale medier av alle informantene, meddelte at hun var svært opptatt av antall likes, kommentarer og hvor fine bildene hennes skulle være (på Instagram). Hun sjekket gjentatte ganger antall likes og valgte å slette bildet dersom hun ikke fikk mange «nok». Denne formen for gjentagende og repeterende handling kunne føre til en negativ påvirkning (Cramer & Inkster 2017, & Keles et al., 2020). I tillegg til overnevnte konsekvenser kunne bruk av sosiale medier gå utover nattesøvnen til ungdommene, nettopp fordi de ikke fikk med seg at tiden gikk. Noen av informantene brukte sosiale medier som ren underholdning, mens andre følte et behov for å stadig sjekke sosiale medier i «redsel» for å gå glipp av noe, jamfør begrepet nomofobi (King et al., 2014). At sosiale medier kan skyldes søvnproblemer har vist seg å være en realitet i tidligere forskning også (Cramer & Inkster, 2017 & Scott og Cleland Woods, 2019). Sosiale medier er et komplekst fenomen og det kan tenkes at faktorene som skaper positive effekter også kan skape negative effekter. Eksempelvis lot ungdommene seg på den ene siden inspirere av andre på sosiale medier, mens de på den andre siden kunne la seg påvirke negativt i sin sammenligning av seg selv med andre.

Det er interessant å se at forskning viser økning i antall rapporterte psykiske plager gjennom økt bruk av sosiale medier (Bakken, 2018). Særlig vises denne økningen hos jenter, noe som ifølge studien til Sørvik Brattøy og medforfattere (2019) har å gjøre med at jenter i betydelig grad kan bli mer følelsesmessig påvirket ved bruk av sosiale medier enn gutter. Informantene

i denne studien mente derimot at både jenter og gutter kunne bli like mye påvirket, men at jentene var mer åpne om det. Nedenfor diskuteres oppgavens funn knyttet til ulike kjønn og deres bruk av sosiale medier.

5.3 Gutter og jenter bruker de samme sosiale mediene, de bruker dem bare ulikt og i forskjellig grad

Ungdommene i denne studien var enige i at det var en forskjell i deres bruk av sosiale medier, men at de stort sett benyttet seg av de samme sosiale mediene. Variasjonen lå i bruk av tid, bruksmønstre og interesser. Jentene benyttet mer tid på sosiale medier som Instagram og Snapchat, dette samsvarer også med Medietilsynets (2020b, s. 10) undersøkelse. Guttene benyttet også Instagram og Snapchat, men i tillegg benyttet samtlige gutter mer tid på gaming og Youtube. At gutter brukte mer tid på gaming enn jentene og at jentene brukte mer tid på andre sosiale medier samsvarer også med tidligere forskning (Bakken, 2018, s. 59, Eriksen et al., 2017, s. 72, Medietilsynet 2020a, s. 3, Medietilsynet 2020b, s. 10 & Tang & Patrick, 2018, s. 34). Innledningsvis i denne oppgaven presenterte jeg gaming som en form for et sosialt medie på bakgrunn av at gaming gir rom for et nettbasert og sosialt nettverk. Ungdommene i denne studien kunne si seg enige i denne forståelsen av gaming som et sosialt medie, da de gjennom Discord og streaming kunne kommunisere med andre verden over. Hvilke funn og resultater ville man ha fått dersom «alle» regnet gaming som et sosialt medie, knyttet til ungdoms psykiske helse? Ville det fortsatt vært slik at jenter kom høyere ut enn guttene når det gjaldt psykiske plager? Og ikke minst, hva tenker andre om gaming som en form for sosiale medier?

«Daniel» tenkte at årsaken til at flere gutter enn jenter spilte hadde å gjøre med «samfunnsroller for hva som var naturlig». For å trekke inn sosialiseringprosessen nok en gang, ser man at ungdommene hadde tilegnet seg noen verdier og holdninger for hva de anså som «normalt» (Kvelling, 2012, s. 31). At jenter i større grad skulle begynne å game, kunne på den ene siden gå mot det samfunnet så som normalt. På den andre siden viste 3 av jentene at de til tider hadde drevet på med gaming og at det for dem var svært underholdende og sosialt. At det ble sett på som unormalt var ikke noe jentene trakk frem. Vi så fra tidligere forskning at dette tydelige skillet mellom gutter og jenter som gamer er i ferd med å snu (Medietilsynet, 2020a s. 3). Noen må velge å gå en annen vei for at endring skal skje, og noen av guttene mente at dersom de mest populære jentene begynte å spille kunne det få andre jenter til å

gjøre det samme. Påvirkning på den ene eller andre siden ser derfor ut til å være gjeldende i temaet knyttet til jenter og gaming.

Jentene trakk frem at guttene postet bilder for andre gutter og jentene postet bilder for andre jenter («Gine» og «Ida»). Postet ungdommene bilder for å oppnå oppmerksomhet? Handlet det om å påvirke følgere i form av å innhente anerkjennelse? Eller handlet det om kunne sammenligne seg selv med andre på sosiale medier? Sørvik Brattøy og medsammensvorne (2019) fant, som presentert, en sammenheng ved at ungdom benyttet seg av sosiale medier for å publisere og speile bilder, der de sammenlignet seg selv med andre. Ungdommene i denne oppgaven mente selv at bildedelingen handlet mye om en søken etter bekreftelse. På en side kan man forstå denne overnevnte bildedelingen som en søken etter bekreftelse i et håp om å passe inn i samfunnet. Mennesker påvirker hverandre, og det kan være grunn til å tro at ungdommene identifiserte og sammenlignet seg selv med andre jevnaldrende, i et forsøk på å passe inn i en bestemt rolle tilpasset av samfunnet rundt dem.

Avslutningsvis gjøres det rede for oppgavens konklusjon i lys av problemstillingen og forskningsspørsmålene.

6.0 Konklusjon

Sosiale medier er kommet for å bli, men bruksmønstrene og de ulike sosiale mediene er i kontinuerlig forandring. Informantene i denne studien benyttet seg hovedsakelig av Instagram og Snapchat, men også av Messenger, Youtube og gaming. I denne studien har gaming vært å anse som et sosialt medie, grunnet kommunikative funksjoner. Gjennom Snapchat kunne ungdommene vise til sine mer ekte sider, mens på Instagram valgte de å fremstille seg selv mer perfekt. At det var forskjeller mellom gutter og jenters bruk er et faktum. Forskjellene gikk ut på ulike bruksmønstre og interesser, samt tidsbruk. Guttene benyttet seg flittigere av gaming og Youtube enn jentene. Jentene benyttet seg mer av Instagram og Snapchat.

Ungdommene benyttet seg av de sosiale mediene både for å opprettholde kontakt med venner og familie, men også som underholdning og for å oppdatere seg og følge med på andre. At alle vennene kunne nås gjennom de sosiale mediene til tross for en travel hverdag var noe ungdommene satte pris på. Det som derimot lot seg vise som negative følger ved deres bruk av sosiale medier handlet om press av ulik karakter, søvnmangel og bruk av tid.

Ungdommene mente at det eksisterte en sammenheng mellom bruk av sosiale medier og

psykisk helse. Både ved at mobbing og utsetning fant sted, men og at de gjennom de sosiale mediene kunne sammenligne seg selv og sitt liv med andre. I tillegg nevnte de stress og press i denne sammenheng.

Oppgaven har hentet inn et rikt datamateriale fra 14 informanter. En svakhet med utvalget var at det representerte en skjev fordeling i antall gutter i forhold til antallet jenter. Likevel kunne datamaterialet vise til ulike praksiser mellom jentene og guttenes bruk av sosiale medier, og det gav en pekepinn på ungdommenes erfaringer med sosiale medier. At sosiale medier er i konstant forandring, har man nok merket under den altomfattende koronapandemien. Det ville vært interessant å stille de samme spørsmålene ut fra intervjuguiden på ny. I en nysgjerrighet på om utvalget hadde hatt andre bemerkninger ved deres erfaringer med sosiale medier.

Som denne oppgaven har vist er sosiale medier et komplekst fenomen. Praksisfeltet må være oppmerksom på ulike mekanismer i forhold til psykisk helse når det gjelder bruk av ulike sosiale medier, og ulikhetene mellom gutter og jenter.

7.0 Referanser

- Aalen, I. & Enli, G. (2018, 14. mai). Sosiale medier. I Store norske leksikon. Hentet fra https://snl.no/sosiale_medier
- Aaboen Sletten, M. & Bakken, A. (2016). *Psykiske helseplager blant ungdom – tidstrender og samfunnsmessige forklaringer : En kunnskapsoversikt og en empirisk analyse* (Nova notat 4/16). Hentet fra <https://utdanningsforskning.no/contentassets/a86bb0fa14dc452695ffc6512e6e9073/web-utgave-notat-4-16.pdf>
- Agerup, R. & Senel, E. (2018, 17. oktober). «Influensere» sammen i kampen mot kroppspress. Hentet fra https://www.nrk.no/norge/_influensere_sammen-i-kampen-mot-kroppspress-1.14251645
- Bakken, A. (2018). *Ungdata 2018. Nasjonale resultater*. (NOVA rapport 8/18). Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2018/Ungdata-2018.-Nasjonale-resultater>
- Brunborg, G. S. & Burdzovic Andreas, J. (2019). Increase in time spent on social media is associated with modest increase in depression, conduct problems, and episodic heavy drinking. *Journal of Adolescence*, 74, 201-209. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.06.013>
- Castellacci, F. & Tveito, V. (2017). Internet use and well-being : A survey and a theoretical framework. *Research Policy*, 47(1), 308-325. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2017.11.007>
- Cramer S. & Inkster, B. (2017). Status Of Mind: Social media and young people's mental health and wellbeing. *Royal Society for Public Health*. Hentet fra <https://www.rsph.org.uk/static/uploaded/d125b27c-0b62-41c5-a2c0155a8887cd01.pdf>
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6.utg). Oslo: Gyldendal Akademisk
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2010, 15. januar). Rekruttering av deltakere /

samtykkeproblematikk. Hentet fra [https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Kvalitativ-forskning/4-Rekruttering-av-deltakere--samtykkeproblematikk-/](https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Kvalitativ-forskning/4-Rekruttering-av-deltakere--samtykkeproblematikk/)

Det kongelige helse- og omsorgsdepartementet. (2019). *Opptappingsplan for barn og unges psykiske helse*. (Prop. 121 S (2019-2024)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/1ea3287725fa4a2395287332af50a0ab/no/pdfs/prp201820190121000dddpdfs.pdf>

Dietrichson, S. (2018, 26. februar). Kroppspress, skole og bekymringer gjør flere jenter psykisk syke. Hentet fra <https://forskning.no/skole-og-utdanning-kjonn-og-samfunn-media/kroppspress-skole-og-bekymringer-gjor-flere-jenter-psykisk-syke/286391>

Ellison, N. B. & Boyd, D. M. (2013). Sociality through social network sites. I Dutton, W. H. (Red.), *The Oxford Handbook of Internet Studies* (s. 151-172). Oxford: University Press

Eriksen, I. M., Aaboen Sletten, M., Bakken, A. & Von Soest T. (2017). *Stress og press blant ungdom : Erfaringer, årsaker og utbredelse av psykiske helseplager* (NOVA Rapport 6/17). Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2017/Stress-og-press-blant-ungdom>

Fossheim, H. J. (2015, 17. juni). Samtykke. Hentet fra <https://www.etikkom.no/FBIB/Temaer/Personvern-og-ansvar-for-den-enkelte//>

Goffman, E. (1992). *Vårt rollespill til daglig : En studie i hverdagslivets dramatik* (Risvik, E. & Risvik, K, Overs.). Oslo: Pax. (Opprinnelig utgitt i 1959)

Helgesen, L. (2013). *Menneskets dimensjoner : lærebok i psykologi* (2. utg.). Kristiansand: Høyskoleforlaget

Järvinen, M. (2005). Interview i en interaktionistisk begrepsramme. I Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (Red.), *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv : Interview, Observationer og Dokumenter*. København: Hans Reitzels Forlag

- Keles, B., McCrae, N. & Grealish, A. (2019). A systematic review : the influence of social media on depression, anxiety and psychological distress in adolescents. *International Journal of Adolescence and Youth*, 25(1), 79-93.
<https://doi.org/10.1080/02673843.2019.1590851>
- King, A. L. S., Valenca, A.M., Cardoso, A., Sancassiani, F., Machado, S. & Nardi A. E. (2014). Nomophobia: Impact of cell phone use interfering with symptoms and emotions of individuals with panic disorder compared with a control group. *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health*, 10(1): 28–35.
<https://doi.org/10.2174/1745017901410010028>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Kvvelo, Ø. (2012). Sosialiseringbegreper. I Kvvelo, Ø. (Red.), *Oppvekstmiljø og sosialisering* (s. 13-54). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Levin, I. & Trost, J. (2005). *Hverdagsliv og samhandling : med et symbolsk interaksjonistisk perspektiv*. Bergen: Fagbokforlaget
- Lien Rysstad, S. E. (2016, 27. juli). Sosiale medier – en teaterscene? Hentet fra <http://socius.sosiologi.org/2016/07/27/some/>
- Malterud, K. (2012). *Fokusgrupper som forskningsmetode for medisin og helsefag*. Oslo: Universitetsforlaget
- Medietilsynet. (2018, 4. mai). Sosiale medier er barn og unges viktigste nyhetskilde. Hentet fra <https://www.medietilsynet.no/om/aktuelt-2018/sosiale-medier-er-barn-og-unges-viktigste-nyhetskilde/>
- Medietilsynet. (2020a). *Barn og medier : Gaming og pengebruk i dataspill* (Barn og medier undersøkelse delrapport 4/2020). Hentet fra <https://medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2020/200402-delrapport-3-gaming-og-pengebruk-i-dataspill-barn-og-medier-2020.pdf>

- Medietilsynet. (2020b). *Barn og medier : Om sosiale medier og skadelig innhold på nett* (Barn og medier undersøkelse delrapport 2/2020). Hentet fra https://medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2020/200211-barn-og-medier-2020-delrapport-1_-februar.pdf
- Norsk senter for forskningsdata. (2019, 20. november). Når kan barn samtykke selv?. Hentet fra <https://nsd.no/personvernombud/hjelp/index.html>
- NSD personverntjenester (2018, 1. oktober). Barnehage og skoler. Hentet fra https://nsd.no/personvernombud/hjelp/forskningstema/barnehage_skole.html
- Orben, A., Dienlin, T. & Przybylski, A. K. (2019). Social media's enduring effect on adolescent life satisfaction. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 116(21), 10226–10228. <https://doi.org/10.1073/pnas.1902058116>
- Regjeringa. (2018, 2. oktober). Forslag til etiske retningslinjer mot kroppspress. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/forslag-til-etiske-retningslinjer-mot-kroppspress/id2612870/>
- Salomon I. & Brown, C. S. (2018). The Selfie Generation : Examining the Relationship Between Social Media Use and Early Adolescent Body Image. *The Journal of Early Adolescence*, 39(4), 539-560. <https://doi.org/10.1177/0272431618770809>
- Schieffloe, P. M. (2011). *Mennesker og samfunn. Innføring i sosiologisk forståelse* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget
- Scott, H. & Cleland Woods, H. (2019). Understanding Links Between Social Media Use, Sleep and Mental Health : Recent Progress and Current Challenges. *Current Sleep Medicine Reports*, 5(3), 141-149. <https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.1007/s40675-019-00148-9>
- Seabrook, E. M., Kern, M. L. & Rickard, N. S. (2016). Social Networking Sites, Depression, and Anxiety : A Systematic Review. *JMIR Mental Health*, 3(4). <https://doi.org/10.2196/mental.5842>

- Steen-Johnsen, K., Enjolras, B. & Wollebæk, D. (2013). Sosiale medier, samfunnspolitisk deltagelse og kontroll. *Internasjonal Politikk*, 71(2), 263-273.
https://www.idunn.no/file/pdf/60693188/sosiale_medier_samfunnspolitisk_deltagelse_og_kontroll.pdf
- Storm-Mathisen, A. & Helle-Valle, J. (2014). IKT-bruk i skolen og familien - en praksisteoretisk studie av kjønn. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, (02), 149-167
- Stranden, A. L. (2019, 14. mai). Sosiale medier påvirker unges trivsel lite. Hentet fra <https://forskning.no/data-mobiltelefon-psykologi/ny-studie-sosiale-medier-pavirker-unges-trivsel-lite/1334652>
- Sørvik Brattøy, S. C., Rosvoll, Å. & Fløystad Eines, T. (2019). Hyppig bruk av sosiale medier kan gi ungdom psykiske utfordringer. *Sykepleien*, 107 (79774), E-79774.
<https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2019.79774>
- Tang, S. & Patrick M. E. (2018). Technology and interactive social media use among 8th and 10th graders in the U.S. and associations with homework and school grades. *Computers in Human Behavior*, (86), 34-44. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.04.025>
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse : En innføring i kvalitative metoder* (5. Utg). Bergen: Fagbokforlaget
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg). Oslo: Gyldendal akademisk
- Ungdata. (2019, 23. januar). Stress, press og psykiske plager blant unge. Hentet fra <http://www.ungdata.no/Nyheter/Stress-press-og-psykiske-plager-blant-unge>
- Ungdata. (u.å.). Sosiale medier. Hentet 18. april. 2020 fra <http://ungdata.no/Mediebruk/Sosiale-medier?fylke=Rogaland#displayDescription>
- WHO. (2014). Basic documents. Forty-eighth edition. Genova: World Health Organization.
Hentet fra <https://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd48/basic-documents-48th-edition-en.pdf>

8. Vedlegg

8.1 Vedlegg nr. 1: intervjuguide

Intervjuguide

Introduksjon

- Takk for at dere ønsker å delta
- Si litt om meg selv: jeg tar en master i rus og psykisk helsearbeid og interessen min faller på mental helse blant ungdom og det er det som er bakgrunnen for mitt valg av tema for denne masteroppgaven.
- Det er ønskelig å få frem deres synspunkter rundt negative og positive sider ved ungdoms bruk av sosiale medier.
- Jeg ønsker å få frem deres meninger og opplevelser rundt tema. Jeg er derfor ikke ute etter rette eller gale svar.
- Noen av spørsmålene kan oppleves som overlappende eller at dere allerede har svart på dem, men for at jeg skal kunne forstå dere best mulig trenger jeg å stille dere disse spørsmålene.
- Anonymitet: jeg skal ikke dele noen personlige opplysninger om dere i oppgaven
- Dere kan når som helst trekke dere fra studien
- Jeg regner med at vi kommer til å bruke ca. 1 time på dette intervjuet

- Jeg har 3 temaer jeg ønsker å gå gjennom, som er sosiale medier generelt, psykisk helse og litt om kjønnsfordeling. Under hvert tema har jeg noen hovedspørsmål, med mulighet for å stille oppfølgingsspørsmål. Ønsket er at dere i gruppen kan snakke om spørsmålene jeg stiller.

- Har dere noen spørsmål eller kommentarer før vi starter?

- Informer om at jeg starter båndopptaker

Hva er sosiale medier for dere?

- Hvor lang tid bruker dere på de sosiale mediene hver dag?
 - Kan dere fortelle hva dere bruker denne tiden til/på?
- Synes dere selv at dere bruker sosiale medier mye eller lite?
 - Kan dere fortelle mer?
- Dersom dere skulle gått en uke uten tilgang til disse sosiale mediene, på hvilken måte hadde det påvirket dere?
 - Hva hadde vært annerledes?
 - På hvilken måte?
 - Er det noen ulemper?
 - Er det noen fordeler?

Hvilke sosiale medier bruker dere, kan dere fortelle litt om det?

- Har dere noen favoritter (apper/sosiale medier)?
 - Hvilke bruker dere mest?
 - Hvorfor bruker dere disse og hvorfor er disse deres favoritter?
- Hva bruker dere dem til?
- Hvordan bruker dere dem?
- Hva kan være bra og hva kan være mindre bra med disse sosiale mediene?
(nevnt dem de selv sier at de benytter mest)
 - Hvorfor?
- Har dere noen sosiale medier dere absolutt ikke liker?

Psykisk helse:

Forskning viser en sammenheng mellom økt forekomst av psykiske plager hos ungdom, (særlig hos jenter) og sosiale medier de senere årene.

Hva tenker dere om at det kan være en sammenheng mellom psykiske helseplager og sosiale medier?

- Eventuelt: hvorfor/hvorfor ikke?

- Har dere noen eksempler?

Påvirker sosiale medier hvordan ungdom ser på seg selv, kan dere beskrive hvordan eller hvordan ikke?

- Hvilke sosiale medier tror dere spiller størst rolle her?
- Hvordan?
- Hvorfor?
- Har dere eksempler?

Tror dere at unge sammenligner seg selv med dem de ser på sosiale medier?

- På hvilken måte?
- Hvorfor tror dere det?
- Har dere noen eksempler?

Kjønn:

Forskning viser at det er forskjell i bruk av sosiale medier mellom gutter og jenter, som for eksempel at gutter bruker mer tid på gaming enn jenter og jenter bruker mer tid enn guttene på blogger

Opplever dere at gutter og jenter bruker sosiale medier på ulikt vis?

- På hvilken måte?
 - Hvorfor er det slik/hvorfor ikke?
 - Hvilke sosiale medier mener dere at jenter benytter og hvilke sosiale medier mener dere at gutter benytter?
 - Hvorfor?

Opplever dere at det er forskjell mellom gutter og jenters syn på sosiale medier?

- Hvorfor/hvorfor ikke?
- På hvilken måte?

- Helt til slutt lurer jeg på om det er noe dere ønsker å tilføye?

Avslutning:

- Hvordan synes dere at samtalen var?
- Tusen takk for at dere har delt deres erfaringer, tanker, meninger og opplevelser i dette intervjuet.
- Kontakt i ettertid (dersom de har noe å tilføye)

Vil du delta i forskningsprosjektet
«Hvordan vurderer gutter og jenter på 2. videregående
ungdoms bruk av sosiale medier?»

Hei!

Jeg er en masterstudent fra universitetet i Stavanger, som tar en mastergrad i rus og psykisk helsearbeid. Ved denne masteroppgaven er formålet å forstå hva som ligger bak ungdoms bruk av sosiale medier, hvordan de benytter seg av og hva de bruker dem til, samt hva de tenker er positivt og negativt ved bruk av sosiale medier. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg

Formål

I de siste årene har forskning vist en økende forekomst av psykiske helseplager blant ungdom og da særlig hos jenter. Dette prosjektet ønsker å se på mental helse i sammenheng med unges bruk av sosiale medier generelt. For å kunne vite om sosiale medier har en negativ eller positiv virkning på ungdoms mentale helse er det relevant å vite hvordan gutter og jenter i 2. videregående benytter seg av sosiale medier og hva de bruker dem til. Det er ønskelig at ungdommene selv viser til hva som både er positivt og negativt ved bruk av de sosiale mediene.

For å kunne svare på denne problemstillingen ønsker jeg å snakke med gutter og jenter som går andre året på videregående skoler og som benytter seg av sosiale medier 30 minutter eller mer hver dag. Om dette er opplysninger som passer for deg er jeg interessert i dine erfaringer og meninger.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Prosjektet vil benytte fokusgruppeintervjuer som metode, der det totalt sett vil forekomme 4 gruppeintervjuer med 4 personer på hvert intervju. Det er ønskelig å dele gruppene i gutte- og jentegrupper. Som student og intervjuer for dette prosjektet vil jeg stille spørsmål som diskuteres i plenum med forankring i temaet ungdom og sosiale medier. Under intervjuet vil det bli benyttet båndopptaker og mulighet for at jeg kan ta notater underveis.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan oppbevare og bruke dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er kun jeg som student og veileder ved universitet i Stavanger som vil ha tilgang til båndopptaket fra intervjuet.
- Båndopptaket vil være låst og kryptert på sikrede PCer. Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt og anonymiseres.
- Intervjuene vil bli transkribert fortløpende og her vil navn byttes ut mot koder.
- Bruk av direkte sitat fra intervjuene kan i oppgaven legges frem som eksempler, men navn på informantene vil ikke komme frem.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes i utgangen av august år 2020. Når prosjektet er endelig avsluttet vil lydopptakene og transkriberingen fra intervjuene bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir meg rett til å behandle personopplysninger om deg?

Jeg behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Stavanger ved prosjektansvarlig Anne Schanche Selbekk, tlf: 99619617, e-post: anne.s.selbekk@uis.no
- Student: Susanne Isaachsen Willoch, tlf: 48226308, e-post: si.willoch@stud.uis.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Susanne Isaachsen Willoch

Prosjektansvarlig

(Anne Schanche Selbekk)

8.3 Vedlegg nr. 3: samtykkeerklæring

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Hvordan vurderer gutter og jenter på 2. videregående ungdoms bruk av sosiale medier?», og har fått anledning til å stille spørsmål.

- Jeg er kjent med at jeg på hvilket som helst tidspunkt uten noen form for konsekvenser kan trekke meg fra prosjektet.
- Jeg er kjent med at alle opplysninger angående meg behandles konfidensielt og anonymiseres.
- Jeg godtar at båndopptaker blir benyttet ved intervjuet.
- Jeg har mottatt skriftlig informasjon om prosjektet og ønsker å delta.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ut august 2020.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

NSD sin vurdering

 Skriv ut

Prosjekttittel

"Hvordan vurderer gutter og jenter på 2. videregående positive og negative sider ved ungdoms bruk av sosiale medier?"

Referansenummer

941628

Registrert

11.10.2019 av Susanne Isaachsen Willoch - si.willoch@stud.uis.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Stavanger / Det helsevitenskapelige fakultet

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Anne Schanche Selbekk, anne.s.selbekk@uis.no, tlf: 99619617

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Susanne Isaachsen Willoch, susanneher@hotmail.com, tlf: 48226308

Prosjektperiode

01.09.2019 - 10.09.2020

Status

04.08.2020 - Vurdert

Vurdering (2)

04.08.2020 - Vurdert

NSD har vurdert endringen registrert 02.08.2020.

Vi har nå registrert 10.09.2020 som ny sluttdato for behandling av personopplysninger.

I tilfelle det skulle bli aktuelt med ytterligere utvidelse av den opprinnelige sluttdato, må vi vurdere hvorvidt det skal gis ny informasjon til utvalget.

NSD vil følge opp underveis ved ny planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til videre med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Elizabeth Blomstervik

Tlf. personvernjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

14.10.2019 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg 14.10.19. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.08.2020.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Dersom du benytter en databehandler i prosjektet må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)